

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

FAKULTA ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ

Katedra aplikované ekologie

**Časová analýza změn publikovaných článků na
téma Strategického posuzování vlivů na životní
prostředí**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Vedoucí práce: Ing. Zdeněk Keken, Ph.D.

Bakalant: Lontiev Vladislav

2024

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Fakulta životního prostředí

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Vladislav Liontiev

Aplikovaná ekologie

Název práce

Časová analýza změn publikovaných článků na téma Strategického posuzování vlivů na životní prostředí

Název anglicky

Temporal analysis of changes in published articles on Strategic Environmental Assessment

Cíle práce

Cílem práce bude vyhodnotit, zdali se ve sledovaném období stává téma Strategického posuzování vlivů na životní prostředí významnějším, což by mělo být reflektováno ve zvyšovaném počtu publikovaných vědeckých článků ve sledovaných journaltech.

Metodika

Analýza bude zaměřená na dva významné journaly v oblasti analýzy impaktů, a to na Environmental Impact Assessment Review a Impact Assessment and Project Appraisal. Budou sledovány počty publikovaných článků na téma SEA versus počty všech publikovaných článků v kontextu změny poměru v čase. Současně bude analyzována i variabilita nejčastěji užívaných slov k intenzifikaci dominujících směrů v oblasti SEA v daných letech.

Doporučený rozsah práce

cca 40 stran textu a přílohy

Klíčová slova

Rozhodovací proces, veřejné strategie, plánovací proces, efektivnost, účelnost

Doporučené zdroje informací

- Dalal-Clayton, D. B., & Sadler, B. (2017). A methodology for reviewing the quality of strategic environmental assessments in development cooperation. *Impact Assessment and Project Appraisal*, 35(3), 257–267.
- Fundingsland Tetlow, M., & Hanusch, M. (2012). Strategic environmental assessment: the state of the art. *Impact Assessment and Project Appraisal*, 30(1), 15–24.
- Chaker, A., El-Fadl, K., Chamas, L., & Hatjian, B. (2006). A review of strategic environmental assessment in 12 selected countries. *Environmental Impact Assessment Review*, 26(1), 15–56.
- Noble, B. F. (2004). Strategic environmental assessment quality assurance: evaluating and improving the consistency of judgments in assessment panels. *Environmental Impact Assessment Review*, 24(1), 3–25.
- Shammi, M., Halder, P. K., Tareq, S. M., Rahman, M. M., & Kabir, Z. (2022). From environmental impact assessment to strategic environmental assessment in Bangladesh: Evolution, perspective, governance and challenges. *Environmental Impact Assessment Review*, 97, 106890.
-

Předběžný termín obhajoby

2023/24 LS – FŽP

Vedoucí práce

Ing. Zdeněk Keken, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra aplikované ekologie

Konzultant

Jakub Mlejnek

Elektronicky schváleno dne 15. 3. 2024

prof. Ing. Jan Vymazal, CSc.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 15. 3. 2024

prof. RNDr. Michael Komárek, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 21. 03. 2024

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma: Časová analýza změn publikovaných článků na téma Strategického posuzování vlivů na životní prostředí vypracoval samostatně a citoval jsem všechny informační zdroje, které jsem v práci použil a které jsem rovněž uvedl na konci práce v seznamu použitých informačních zdrojů.

Jsem si vědom, že na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, především ustanovení § 35 odst. 3 tohoto zákona, tj. o užití tohoto díla.

Jsem si vědom, že odevzdáním bakalářské/závěrečné práce souhlasím s jejím zveřejněním podle zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a to i bez ohledu na výsledek její obhajoby.

Svým podpisem rovněž prohlašuji, že elektronická verze práce je totožná s verzí tištěnou a že s údaji uvedenými v práci bylo nakládáno v souvislosti s GDPR.

V Praze dne 26.03.2024

Poděkování

Rád bych vyjádřil své upřímné poděkování Ing. Zdeňku Kekenovi, Ph.D., vedoucímu mé bakalářské práce. Jeho vedení, odborná pomoc a podpora byly pro mě neocenitelnými průvodci touto výzkumnou cestou. Doktor Keken mi poskytl nejenom vynikající odbornou orientaci, ale také mě inspiroval k hlubšímu zkoumání tématu a podněcoval můj intelektuální růst. Jeho schopnost přenášet složité koncepty srozumitelným způsobem byla pro mě klíčová pro pochopení hloubky mého výzkumu. Neméně velký přínos přinesl Ing. Jakub Mlejnek, který směřoval ke správným myšlenkám a pomohl dovést tuto práci do konce. Bez jeho odborného vedení by tato práce nemohla dosáhnout své plné hodnoty

Rovněž bych chtěl vyjádřit hluboké poděkování všem svým blízkým a přátelům, kteří mě morálně podporovali během psaní této práce. Vaše neustálá povzbuzení, laskavá slova a víra ve mě byly pro mě nenahraditelnou oporou.

Abstrakt

V kontextu rostoucího významu ekologických otázek strategické hodnocení vlivů koncepcí na životní prostředí (SEA) hraje klíčovou úlohu v podpoře udržitelného rozvoje. Tato práce se zabývá analýzou vývoje počtu článků věnovaných tématu SEA ve dvou vědeckých časopisech - Impact Assessment and Project Appraisal a Environmental Impact Assessment Review. Cílem této studie je sledování evoluce zájmu o SEA ve vědecké komunitě a identifikace hlavních trendů v této oblasti. Pro dosažení tohoto cíle byla provedena srovnávací analýza článků v letech 2000 až 2024, zaměřující se na zmínky o SEA. Výsledky ukázaly postupný nárůst zájmu o SEA, přičemž časopis Impact Assessment and Project Appraisal vykázal významnější nárůst zájmu než Environmental Impact Assessment Review. Tento trend může být ovlivněn mezinárodní politikou a změnou legislativy, jakýmiž jsou například přijetí nových směrnic EU nebo změny v čínsko-asijské dokumentech týkajících se environmentálního hodnocení. Ukázalo se, že klíčovými tématy v této problematice jsou efektivita SEA a jeho vztah k udržitelnému rozvoji. Tato práce přináší přehled o stoupajícím zájmu o SEA a poukazuje na nutnost dalšího zkoumání v této oblasti s ohledem na aktuální potřeby a trendy ve vědecké komunitě a v praxi environmentálního hodnocení.

Klíčová slova: rozhodovací proces, veřejné strategie, plánovací proces, efektivnost, účelnost.

Abstract

In the context of growing environmental concerns, strategic environmental assessment (SEA) plays a pivotal role in supporting sustainable development. This study focuses on analyzing the evolution of the number of articles dedicated to SEA in two scientific journals - Impact Assessment and Project Appraisal and Environmental Impact Assessment Review. The aim is to track the interest in SEA within the scientific community and identify major trends in this field. A comparative analysis of articles from the period 2000 to 2024, focusing on mentions of SEA, was conducted to achieve this goal. The results revealed a gradual increase in interest in the topic of SEA, with Impact Assessment and Project Appraisal journal showing a more significant rise compared to Environmental Impact Assessment Review. This trend may be influenced by international policies and events, such as the adoption of EU directives or Sino-Asian documents related to environmental assessment. Key themes identified include the effectiveness of SEA and its relationship to sustainable development. This study provides an overview of the growing interest in SEA and suggests the need for further research in this area considering the current needs and trends in the scientific community and environmental assessment practice.

Keywords: decision-making process, public policies, planning process, efficiency, effectiveness.

Obsah

1 Úvod	9
2 Cíl práce.....	10
3 Literární rešerše.....	11
Podmínky provádění strategického posuzování vlivů na životní prostředí	11
Způsob provádění SEA	12
SEA a udržitelný rozvoj	12
Výhody a nevýhody strategického posuzování vlivu na životní prostředí	13
Metody posuzování vlivu na životní prostředí.....	14
3.1.1 Metoda veřejné konzultace	15
3.1.2 Matice.....	17
3.1.3 Odborný úsudek	18
Efektivní používání strategického posuzování vlivů na životní prostředí.....	18
Evoluce posuzování vlivů na životní prostředí	20
3.1.4 Evoluce SEA v Asii	21
3.1.5 Evoluce SEA v Evropě.....	22
3.1.6 Evoluce SEA v Americe	22
Financování SEA	23
SEA a EIA	24
4 Metodika.....	26
5 Výsledky.....	27
5.1 Environmental Impact Assessment Review, Klíčová slova	30
5.2 Impact Assessment and Project Appraisal, Klíčová slova.....	42
6 Diskuze.....	54
7 Závěr	55
8 Literatura	56

1 Úvod

V dnešní době jsou ekologické problémy velmi aktuální, a proto strategické hodnocení vlivů koncepcí na životní prostředí (SEA) hraje klíčovou roli pro zajištění udržitelného rozvoje. SEA je proces hodnocení, který napomáhá k informovanému rozhodování tím, že bere v úvahu potenciální ekologické důsledky různých politik, plánů a programů.

Význam SEA nelze podceňovat: tento nástroj slouží jako most mezi ekologickými, sociálními a ekonomickými aspekty, poskytuje rovnováhu mezi nimi a napomáhá dosažení cílů udržitelného rozvoje. Strategické hodnocení umožňuje zohlednit ekologické faktory v raných fázích rozhodování, což napomáhá prevenci a minimalizaci negativního dopadu na životní prostředí. SEA je nejen nástrojem pro integraci environmentálních a sociálních hledisek do rozhodovacích procesů na vysoké úrovni, ale také klíčovým prvkem pro dosažení cílů udržitelného rozvoje. SEA umožňuje identifikovat klíčové environmentální otázky a potenciální dopady politik, plánů a programů ještě před jejich realizací, čím přispívá k prevenci environmentálních problémů, místo toho, aby se zabývala jejich následky. Strategické hodnocení také podporuje transparentnost a účast veřejnosti v rozhodovacích procesech. To zvyšuje odpovědnost rozhodovatelů a podporuje demokratické hodnoty. Veřejnost má možnost vyjádřit své názory a obavy týkající se plánovaných politik a programů, což může vést k lepším a více akceptovatelným rozhodnutím.

V rámci této bakalářské práce bude provedeno srovnávací studie dvou vědeckých časopisů (Impact Assessment and Project Appraisal a Environmental Impact Assessment Review) s cílem sledovat evoluci počtu článků souvisejících s tématem SEA posuzování. To umožní posoudit, jak aktivně a v jakém kontextu je SEA diskutována ve vědecké komunitě, a identifikovat hlavní trendy a směry v této oblasti. Srovnání počtu článků v obou časopisech může poskytnout náhled na to, jak aktivně se vědecká komunita zabývá problematikou SEA a výsledky studie mohou posloužit jako základ pro další výzkum a studie v oblasti strategického posuzování. Identifikace nedostatků nebo nevyřešených otázek může vést k dalším výzkumným otázkám.

2 Cíl práce

Cílem této práce bude posoudit, zda se v daném období zvyšuje význam tématu Strategického posuzování vlivů na životní prostředí, což by mělo odpovídat nárůstu počtu publikovaných vědeckých článků v dotčených časopisech za dané období.

3 Literární rešerše

Posuzování vlivů koncepcí na životní prostředí (Strategic Environmental Assessment), dále SEA, je systematický proces hodnocení, který se zaměřuje na důsledky provádění politiky, programových iniciativ a plánů, s cílem zajistit jejich úplnou a správnou implementaci, jež je pečlivě zvážena již v nejranější vhodné fázi rozhodování. Hlavním cílem SEA je chránit životní prostředí a udržet jej v co nejstabilnějším stavu (Dalal-Clayton a Sadler, 1999). V České republice je SEA ukotvena Zákonem č. 100/2001, který upravuje posuzování vlivů na životní prostředí a veřejné zdraví. Tento zákon stanovuje postup posuzování pro fyzické osoby, právnické osoby, správní orgány a územní samosprávné celky. SEA se provádí v rámci politik a plánů spojených s vlivy na obyvatelstvo a veřejné zdraví, na ovzduší a klima, na hlukovou situaci a další fyzikální a biologické charakteristiky (např. vibrace, záření, vznik rušivých vlivů), na povrchové a podzemní vody, na půdu, na přírodní zdroje, na biologickou rozmanitost (fauna, flóra, ekosystémy), na krajinu a její ekologické funkce, na hmotný majetek a kulturní dědictví včetně architektonických a archeologických aspektů (Zákon č. 100/2001 Sb., 2001).

Podmínky provádění strategického posuzování vlivů na životní prostředí

SEA se provádí v plánech vázaných na vliv na životní prostředí a veřejné zdraví. Podmínky pro definování pravděpodobných důsledků jsou následující: koncepce musí mít aktuální stav z hlediska ekologických úvah a měla by podporovat udržitelný rozvoj, přeshraniční charakter důsledků a míru, s jakou plán ovlivňuje regiony se stavem (Pinaev a Ledashcheva, 2014). Pro provedení SEA je nutné vytvořit tým, který bude schopen efektivně reagovat na iterativní, cyklický a multidisciplinární charakter procesu. Tým musí disponovat prostředky odpovídajícími třem hlavním složkám SEA: technické, procesní a komunikační. V technické složce je nezbytné spojit odborné znalosti pro analýzu každého rozhodujícího faktoru s dovednostmi v technických oblastech spojených s multidisciplinárním hodnocením. Řízení týmu by mělo být multidisciplinární, s profesionálními zkušenostmi a odbornými znalostmi, zejména ve výrazných rozdílech mezi SEA a EIA. V procesní složce by mělo řízení týmu SEA koordinovat procesy, včetně důležitých okamžiků rozhodování, a zajistit zásadní příspěvek do

strategického plánování. Odborníci na strategii a hodnocení dopadu mohou tuto složku řídit, například s podporou pomocného týmu v komplexnějších scénářích. Do komunikační složky se doporučuje zahrnout odborníky, kteří se zabývají komunikací se zúčastněnými stranami, zejména přes internet. Metody dialogu, jednání a přesvědčování hrají klíčovou roli v SEA a musí být přizpůsobeny různým cílovým skupinám (Partidário, 2007).

Způsob provádění SEA

Prvním krokem je provedení posouzení, které obvykle zahrnuje definici hranic zkoumané ekologické oblasti. To se pomáhá zaměřit na důležité otázky při práci s veřejností a příslušnými úřady. Nicméně je povoleno provádět změny a měnit zaměření až v pozdějších fázích, avšak je důležité zahrnout úřady ochrany přírody a zdravotnictví do procesu (Kopylov, 2013).

Druhým krokem je vedení projektu. Projekt musí nejprve projít schválením, poté je předložen povolovacím úřadům. Konečnou fází tohoto kroku je správní akt. (Dvořák, 2009).

Třetím krokem je práce s veřejností. Tato práce může probíhat v průběhu všech fází hodnocení a má velký význam při rozhodování, protože pomáhá nahlédnout na situaci z různých úhlů a navrhnout řešení pro vzniklé problémy. (Bogdanova, 2013).

SEA a udržitelný rozvoj

Koncept udržitelného rozvoje předpokládá, že tento proces bude udržovat nebo zvyšovat veřejné formy kapitálu. Nicméně nejde pouze o ekonomický rozvoj. Udržitelný rozvoj se skládá ze tří klíčových oblastí: ekonomické, ekologické a sociální, přičemž propojení všech 3 oblastí nám definuje samotný udržitelný rozvoj. Koncept udržitelného rozvoje nelze plně realizovat bez zahrnutí a vyváženého rozvoje alespoň jedné z těchto tří oblastí (Chotuleva, 2006). Základním zdůvodněním současné plánovací praxe je podpora udržitelného rozvoje. V současném pojetí plánování podporující udržitelný rozvoj zahrnuje strukturované procesy s určením cílů, identifikací alternativ, hodnocením, rozhodováním, účastí a etapou monitorování. Toto je zjevně v rozporu se snahou o plnou flexibilitu a adaptabilitu (Fischer, 2003). Politika, plány a programy by měly být hodnoceny v rámci struktury zahrnující environmentální cíle a strategie udržitelnosti (Shepherd a Ortolano, 1996).

Výhody a nevýhody strategického posuzování vlivu na životní prostředí

Výhody procesu SEA jsou například: zvýšení efektivity politiky cestou minimalizace negativního vlivu na životní prostředí, poskytování základu pro hodnocení na úrovni návrhu a koordinace, zejména pro porozumění kumulativnímu účinku anebo také zvýšení důvěrnosti veřejnosti pomocí mnohostranných diskusí (Filippovskaya a Burmistrov, 2022). Nicméně, nejsou to jediné výhody. SEA posiluje formování politiky a plánů: kvůli tomu, že SEA je proaktivní nástroj, neřeší pouze důsledky ekologických problémů, ale snaží se najít jejich důvody a zdroje. Strategické posuzování zahrnuje vypracování alternativ a tím přispívá k nalezení preferované varianty. SEA umožňuje identifikovat různé varianty rozvoje, které dosahují ekologických cílů. To pomáhá sjednotit různé cíle a podporuje postupné posunutí procesu rozhodování směrem k opravdovému udržitelnému rozvoji (Dusík a Sadler, 2004). Práce s SEA umožňuje transparentnější a efektivnější účast veřejnosti v interakci s projekty a plány. Členové veřejnosti mohou získat přístup k místním nebo tradičním ekologickým znalostem a informacím o životním prostředí, které by jinak mohly být nedostupné pro rozhodující osoby. Konzultace mohou přinést nové pohledy, což je zvláště důležité, když je třeba najít kompromisy ohledně jednotlivých aspektů hodnocení, což se obvyklé řeší na úrovni politiky. Účast veřejnosti může zvýšit důvěru ke vládě v případě provedení rozhodnutí prostřednictvím přímého zapojení. Účast přispívá k dosažení demokratických cílů a umožňuje účastníkům lépe porozumět otázkám politiky (Stinchcombe a Gibson, 2001).

Pokud jde o nevýhody, lze poznamenat, že SEA je náročná na čas a zdroje. Posuzování a příprava projektu mohou trvat několik měsíců, což také může zvýšit zátěž místních úřadů. Kvůli tomu, že SEA je stále relativně nový nástroj, zapojení veřejnosti do procesu je stále nedostatečná v porovnání s EIA. SEA nebere v úvahu sociálně-ekonomické aspekty, což může mít vliv na hodnocení například v nevyhovujících městských oblastech. Strategické posuzování klade důraz na kvantitativní údaje, které mohou být také obtížné získat v nevyhovujících městských oblastech. Také se často stává, že řešení při strategickém posuzování je jednostranné, vázané na špatnou ochranu životního prostředí v regionu nebo na princip udržitelného rozvoje (Sheate a kol., 2004).

Metody posuzování vlivu na životní prostředí

Metody, které se obvykle používají, závisí na státu a na odborníku, který provádí posouzení. Nicméně vybraná metoda by měla řešit důležité úkoly. Nejsložitějším úkolem je pravidelné a kvalitativní hodnocení stanoveného plánu nebo dopadu programu. Při volbě metody musí odborníci dbát na následující zásady: přizpůsobení účelu, jednoduchost, adaptaci rozsahu, spolehlivý přístup a realizaci, a také hledání alternativ a důležitých problémů při rozhodování, které musí být popsány (Perspective, 2006). Je odhaleno 18 metod, které jsou používány v různých fázích procesu. Odborné posudky, veřejné konzultace a osvědčené metody jsou považovány za nejčastěji používané. Odborné posudky jsou nejčastěji využívány k analýze ekologických dopadů politik, plánů a programů, identifikaci alternativ a jejich hodnocení. Níže jsou uvedeny některé z nich (Dusik a Xie, 2009; Noble a kol., 2012).

- Odborné pracovní skupiny: Často využívaná metoda zahrnující hodnocení odborníků a pořádání pracovních setkání (Noble, 2004)
- Analýza případů: Využívání existujících dat a zkušeností z jiných zdrojů. (Noble a kol., 2012).
- Workshopy se širokou veřejností: Interakce s veřejností k získání názorů a zpětné vazby (Rega a Baldizzone, 2014).
- Praxe z proběhlých posuzování: Vyvození ponaučení a zkušeností z podobných případů (Ministry of the environment of czech republic, 2005).
- GIS a kartografie: Využívání geografické informační systémy pro analýzu a vizualizaci dat (González, 2012).
- Matice: Různé typy matic, včetně tradičních matic hodnocení EIA a matic kompatibility s politikou (Gagina, 2020).
- Analýza trendů: Analýza trendů a predikce budoucích událostí (Noble a kol., 2012).
- Modelování systémů: Modelování vlivu na životní prostředí v rámci systému (Lee a Walsh, 1992).
- Hodnocení rizik: Hodnocení potenciálních rizik a jejich důsledků (Noble a kol., 2012).

- Ekonomická hodnocení: Různé metody hodnocení ekonomické hodnoty (Noble a kol., 2012)
- Analýza scénářů: Analýza různých scénářů vývoje událostí (Torrieri, 2020).
- Statistické testování hypotéz: Testování statistických hypotéz (Noble, 2004).
- Analýza nákladů a přínosů (Department of Environmental Affairs and Tourism, 2004).
- Vážení/bodování (Ahlroth, 2014).
- Analýza založená na výsledcích (Noble, 2004).
- Shlukování ohniskových témat (João a Annandale, 2016).
- Analýza existujících datových souborů (Noble a kol., 2012).

Metody hodnocení vlivu koncepcí na životní prostředí nemají jasné definice, což je odlišuje od přesných nástrojů v jiných vědeckých oblastech. Tato nejasnost souvisí s absencí přesně definovaných metod v každém kroku SEA, které jsou spíše chápány jako soubor nástrojů, ze kterých uživatelé vybírají nejvhodnější pro danou situaci. Obecné principy zahrnují odpovídání cílům, integraci do časového plánu rozhodování, průhlednost a ekonomičnost. Faktory volby metod závisí na měřítku, strategickém směřování, typu rozhodnutí, publiku, kontextu provádění SEA a dostupnosti zdrojů. Existuje mnoho metod, ale v praxi se používá pouze malá část podle úrovně realizace, kvality dat a dostupných zdrojů. Kvantitativní metody vyžadují velké zdroje, ale poskytují vědeckou přesnost, zatímco kvalitativní metody, méně složité, lze použít na všech úrovních, a dokonce i při omezených zdrojích s ohledem na politickou citlivost (Souloutzoglou a Tasopoulou, 2020)

3.1.1 Metoda veřejné konzultace

Veřejná účast v systému ekologického hodnocení je klíčovým prvkem, který se může projevit při stanovování rozsahu nebo dokonce při určování potřeby provádění SEA pro plán nebo program podle protokolu. Projekt plánu nebo programu a ekologická zpráva musejí být dostupné veřejnosti. Měly by se uskutečnit konzultace se zúčastněnými skupinami veřejnosti, aby se mohly vyjádřit k projektu plánu nebo programu a k ekologické zprávě. (Bogadanova, 2012). Článek 8, odstavec 1 Protokolu o posuzování vlivů na životní prostředí vyžaduje "efektivní" účast veřejnosti v procesu SEA. Efektivní účast zahrnuje:

- Pro účastníky: plné zapojení v raných fázích, svobodné vyjádření názoru, respektování a vzájemné učení.
- Pro plánovače: podpora užitečných návrhů na výběr alternativ a zlepšení plánu nebo programu.

Efektivní možnosti pro účast mohou zahrnovat:

- Dobře plánované diskuse zaměřené na aktuální otázky s jasnými informacemi o cílech, postupech a očekávaných výsledcích.
- Otevřenost pro vzájemné výhody s cílem podporovat spolupráci a dosahování konsenzu.
- Podpora účastníků prostřednictvím šíření informací a školení, zejména pro skupiny bez zkušeností s účastí.
- Efektivnost pro větší ochotu účastnit se s ohledem na náklady veřejnosti na zdroje.
- Otevřenost a transparentnost zajišťující přístup k potřebným informacím a účast na jednáních SEA.
- Přizpůsobení plánování kulturním, sociálním a ekonomickým vlastnostem komunit.
- Důvěryhodnost a dodržování etických norem ke zvýšení důvěry a snížení rizik konfliktů.
- Poměr nákladů na účast v závislosti na charakteristikách plánu nebo programu.

Efektivní metody účasti mohou zahrnovat:

- Školení: Nekvalifikované vysvětlení procesů plánování a SEA.
- Klasifikace relevance plánu nebo programu, zejména vlivu na zdraví.
- Zveřejňování ne-technických shrnutí SEA v různých formátech.
- Využívání neformálních setkání a diskusí v malých skupinách.
- Odpovědné využívání facilitátorů pro respektování účasti všech členů.

(United Nations a kol., 2015).

Podstatou zapojení veřejnosti je otevřená dvoustranná komunikace mezi posuzovateli a laickou veřejností. Používání kolaborativních/participativních technik, které pomáhají veřejnosti porozumět, jak se mohou zúčastnit formování strategického hodnocení vlivu na životní prostředí a plánu. V dnešní době je také důležité využívání nových technologií k podpoře veřejné účasti, jako jsou digitální hodnocení vlivu na životní

prostředí a online průzkumy, televizní debaty a ankety, jejichž výsledky jsou diskutovány v (sociálních) médiích. Nicméně skutečnost se značně liší od teorie. Časová a zdrojová omezení jsou považována za hlavní překážky pro efektivní účast veřejnosti. Účast veřejnosti v procesu strategického hodnocení vlivu na životní prostředí je také často omezena formálním splněním zákonných požadavků, což může snižovat její efektivitu. Současná zkušenost v Africe ukazuje, že setkání s veřejností může být účinné, zejména pokud je doplněno interaktivními cvičeními, jako je například mapování. Průzkum rovněž ukázal, že nejefektivnějšími jsou dvoustranné a interaktivní metody účasti, jako jsou procházky po oblasti, workshopy, skupiny zaměřené na určitá témata a občanské rady (González a kol., 2023). Na základě průzkumu lze usuzovat: většina respondentů se domnívá, že veřejná účast v SEA se odehrává pouze minimálně nad rámec minimálních požadavků. Účast veřejnosti v plánování je aktivní pouze v případě zapojení expertů. Zprávy o konzultacích v SEA jsou často neuspokojivé, průměrná hodnota naznačuje, že proces účasti se uspokojivě odráží v zprávách pouze občas. Důvodem k tomu často slouží nedostatek informací o celém procesu SEA pro veřejnost a slabost právního rámce. Většina praktiků SEA vidí pozitivní korelaci mezi účastí veřejnosti a ekologickou efektivitou (Rega a Baldizzone, 2014).

3.1.2 Matice

Jednoduchá matice je seznam ekologických aspektů hodnocených po sloupcích k určení dopadu aktivity: negativního, chybějícího nebo pozitivního. Do příslušného sloupce se vkládá "x" nebo zaškrtnutá. Matice Leopolda je kvalitativní hodnocení ekologických/sociálních dopadů rozvojového projektu. Skládá se ze seznamu 100 druhů aktivit vodorovně a přibližně 88 ekologických/sociálních aspektů svisle. "x" se vkládá pro interagující páry. Tato matice byla vyvinuta Leopoldem v roce 1971 a je jednou z hlavních matic v ekologickém hodnocení. Buňky jsou odděleny diagonálními liniemi: horní část popisuje míru dopadu aktivity na ekologický aspekt, dolní popisuje význam tohoto dopadu. Hodnocení na stupnici 1-10 je subjektivní a založené na základních informacích (Gagina, 2020). Chybějící oddělení v buňce znamená nulový dopad na daný aspekt (Matrices in Environmental Impact Assessment – Eco-Intelligent™, 2016.). Při vyplňování matic se snažíme maximálně jednoduše a komplexně odrazit hodnotu očekávaného dopadu. Často se používají následující typy definic:

- Stručný textový popis;

- Symboly, které mohou ukazovat pozitivní nebo negativní korelaci nebo úroveň spojení (pozitivní nebo negativní znaménka, kruhy různých průměrů a barev);
- Číselné hodnoty, které mohou být sečteny (nebo, v případě složitých matic, lze přidat samostatný koeficient pro každý parametr, určující důležitost tohoto parametru) a vyjádřeny celkovým číslem odpovídajícím celkovému odhadu očekávaného dopadu.

Při procesu SEA je často možné vyplňovat matice tak, aby byly zjištěny parametry na základě spolehlivých informací. Existuje však velké riziko, že ukazatele informací, poznámky a parametry zahrnuté do matice, budou nepravidelné. Často to souvisí s nedostatkem informací nebo zkušeností (Gagina, 2020; Josimović a kol., 2021).

3.1.3 Odborný úsudek

Odborný úsudek je založen na zkušenostech odborníků v oblastech vodního, půdního, biodiverzitního a sociálního dopadu. Používá se při omezených datech, která neumožňují použití prediktivního modelování. Odborná posouzení doplňují kvantitativní modelování, pomáhají interpretovat výsledky v kontextu dopadu na další sektory a komunity (IISD, 2024) Zkušenost ukazuje, že často vznikají praktické obtíže při ověřování prognóz dopadů. Určení přesnosti jako míry kvality odhadů se stává problematickým, když charakteristiky proměnných, na základě, kterých jsou taková hodnocení provedena, neustále se mění. Navíc předpokládat přímou souvislost mezi kvalitou odborného posouzení nebo odbornou poctivostí a přesností prognóz dopadů může být zavádějící. Nejčastější metodou měření shody rozhodnutí je Saatyho metoda hlavního vlastního vektoru. Odborný rozhodovatel nemusí být schopen poskytnout přesné hodnotící posouzení v komplexní a proměnlivé politické, plánovací nebo programové situaci, každý rozhodovatel s jasným porozuměním problému, rozhodovacích proměnných a procesu rozhodování by měl být schopen prokázat shodu v hodnotících posouzeních (Noble, 2004).

Efektivní používání strategického posuzování vlivů na životní prostředí

SEA je základní částí koncepce EIA, a proto je nezbytné se v této fázi vyhnout závažným chybám. K efektivnímu použití posouzení přispívají různé principy, mezi které patří: stanovení jasných cílů, integrace do politických a plánovacích struktur, pružnost

a adaptace ke kontextu, analýza možných účinků a rizik navrhovaného veřejně-privátního partnerství (Public Private Partnership) a jeho alternativ s ohledem na systém cílů. SEA nebrání kompromisům a vztahům mezi environmentálními, sociálními a ekonomickými hledisky, podstatnými faktory jsou aktivní účast klíčových zainteresovaných stran a podpora veřejného zájmu, zavedení účinného, ideálně nezávislého systému zajišťování kvality. Otevřenost na všech úrovních procesu a šíření výsledků je hlavním kritériem SEA. (Dalal-Clayton a Sadler, 2017).

Posouzení musí používat vhodné a nákladově efektivní metody a získávat informace pouze v potřebných oblastech. Musí klást aktuální otázky v závislosti na jednotlivých krocích procesu a logicky řešit úkoly. SEA by měla být součástí konceptů již ve dřívějších fázích a mělo by přispívat k hlavním fázím projektů. Rozsah posouzení by měl odpovídat závažnosti položených otázek a měl by poskytovat možnosti řešení na různých úrovních hierarchie (Dusik a kol., 2001).

V roce 2019 provedli Maria Rosario Partidario a Margarida Monteiro průzkum mezi 590 lidmi z Portugalska, včetně pracovníků ochrany životního prostředí a lidí souvisejících s příbuznými obory. Cílem dotazníku bylo zjistit, které kritérium podle respondentů nejvíce ovlivňuje účinnost SEA. Výsledky tohoto průzkumu jsou uvedeny v Tab. 1-3.

Kritéria	Váha
Podpora veřejné účasti a institucionální spolupráce	29.5%
Integrace do rozhodovacího procesu a kontextualizace	29.5%

Tabulka 1. Dotazník Maria Rosario Partidario a Margarida Monteiro Partidario a Monteiro, (2019)

Kritéria	Váha
Politická vůle rozhodování a dynamika moci	19.7%

Tabulka 2. Dotazník Maria Rosario Partidario a Margarida Monteiro Partidario a Monteiro, (2019)

Obtížnost	Procento
Politický a kulturní kontext SEA	29%
Postoj k právnímu souladu	22.6%
Institucionální a technická kapacita pro SEA	21%

Tabulka 3. Dotazník Maria Rosario Partidario a Margarida Monteiro Partidario a Monteiro, (2019)

Z výsledků dotazníku je vidět, že názor respondentů podporuje teorie, že veřejnost hraje důležitou roli a pomáhá zvýšit účinnost provádění posouzení. Kontextualizace posuzování podle jejich názoru je taky velmi důležitá. Kritéria uvedená v tabulkách respondenti počítají jako nejpravděpodobnější problémy, které snižují efektivitu posuzování (Partidario a Monteiro, 2019). Důležitou roli v provádění posuzování mají plánovače, které se v průběhu SEA setkávají s různými úrovní znalosti. V politice veškeré alternativní variace řešení mají většinou abstraktní charakter. V případě SEA, by se tvůrci plánu měli dotknout nejen ekologické části, ale i ekonomické. V tomto případě hraje plánovač roli pojítka v politice a chrání společné cíle a hodnoty. Konečným cílem je dosažení rozumění mezi všemi sociálními vrstvami debat a zajištění toho, aby na konec nebylo rozhodnutí vnuceno silnějšími vrstvami hierarchie (Fischer, 2003).

Evoluce posuzování vlivů na životní prostředí

Pojem Environmental Assessment byl poprvé uveden na konci 80. let 20. století v USA, kdy veřejná správa potřebovala kontrolu vlivu jednotlivých plánů a projektů na životní prostředí. Na rozdíl od EIA, které se zaměřuje na snižování dopadu na projekty, které mají vliv na životní prostředí, SEA se zaměřuje na hledání alternativ v počátečních fázích koncepcí. Evoluci strategického posuzování lze pozorovat ze dvou perspektiv: z hlediska politické analýzy udržitelného rozvoje a přístupu, který se zabývá omezením projektu a specifickými rámci pro posouzení vlivu na životní prostředí. Nicméně oba přístupy se mohou prolínat, protože oba zdůrazňují důležitost řešení ekologických problémů. Oba se snaží být integrovanými do politiky a maximalizovat prospěch (Dalal-Clayton a Sadler, 2005).

3.1.4 Evoluce SEA v Asii

V Asii se stala SEA součástí legislativy v zemích, jako jsou Hongkong, Čína, Jižní Korea, Tchaj-wan, Vietnam a Indonésie. V ostatních zemích regionu je proces zaveden na různých stupních. Úroveň implementace se liší od smíšeného přístupu s využitím legislativy, institucionálních a personálních struktur.

- Hongkong: Implementace SEA prostřednictvím vládního nařízení, požadavky na velké politiky a plány. Postup zahrnuje veřejnou účast a nevládní organizace.
- Čína: Implementace prostřednictvím regionálních hodnocení a zákona o SEA. Problémy zahrnují omezenou účast veřejnosti. Postup zahrnuje šíření principů a vytváření databáze odborníků.
- Jižní Korea: Požadavky na SEA do národní legislativy. Problémy zahrnují omezený rozsah a postup zahrnuje zlepšení procesu a rozšíření oblasti použití.
- Japonsko: Zatím žádné požadavky na SEA v legislativě, ale vytváření základů prostřednictvím výzkumných projektů. Postup zahrnuje implementaci do místního plánování a veřejné účasti.
- Tchaj-wan: Požadavky na SEA v legislativě. Problémy zahrnují absenci komplexního procesu. Postup zahrnuje časnou adaptaci a experimenty.
- Vietnam: Požadavky na SEA v legislativě. Problémy zahrnují nedostatek znalostí na úrovni ministerstev. Postup zahrnuje rozvoj legislativy a administrativního rámce.
- Indonésie: Požadavky na SEA v legislativě. Problémy zahrnují účinnost nové legislativy. Postup zahrnuje stanovení legislativního rámce a účast veřejnosti.
- Filipíny: Zatím žádné požadavky na SEA v legislativě, používání na základě ad-hoc. Problémy zahrnují reaktivní přístup. Postup zahrnuje implementaci prvků EIA do různých zákonů a projektů (Victor a Agamuthu, 2014).

Příkladem rozvoje SEA v Asii je Bangladéš. Za začátek cesty SEA v tomto státě můžeme považovat rok 1995. V té době neexistovaly žádné předpisy pro strategické posuzování. Vzhledem k absenci rámce pro posuzování byla iniciativa pro studium a rozvoj strategického posuzování podpořena dárcovskou agenturou. První SEA akce byla uskutečněna s podporou Světové banky, která v letech 2006–2007 financovala realizaci podrobného územního plánu (Detailed Area Plan - DAPs). To vedlo ke

vzniku strategie a směřování k implementaci tohoto plánu. Po 13 letech bylo strategické posuzování schváleno v jihozápadním regionu jako součást osmého pětiletého plánu v roce 2020. Tato úspěšná realizace může sloužit jako příklad pro jiné regiony (Shammi a kol., 2022).

3.1.5 Evoluce SEA v Evropě

Počátkem sedmdesátých let se rozběhly iniciativy s cílem vytvořit komplexní hodnoticí systém, který by zahrnoval všechny úrovně rozhodování. Tyto snahy vyústily v přijetí Směrnice Evropské investiční asociace (EIA) v roce 1985. Ukázalo se však, že hodnocení projektů probíhá příliš pozdě na to, aby bylo možné adekvátně srovnávat alternativy. Koncem roku 1996 předložila Evropská komise návrh Směrnice o strategickém posuzování vlivů na životní prostředí (SEA). Návrh byl podroben revizi a dopracován po prvním čtení v Evropském parlamentu v roce 1998. Po deseti kolech jednání v pracovní skupině pro životní prostředí byl v prosinci 1999 dosažen kompromis, který schválili ministři životního prostředí. Obecné stanovisko bylo oficiálně přijato 30. března 2000 po politické dohodě. (Feldmann a kol., 2001) V létě roku 2001 Evropská unie přijala legislativní opatření týkající se Strategického Posouzení Vlivů na Životní Prostředí (SEA) s přijetím Směrnice 2001/42/EC o posuzování dopadu určitých plánů a programů na životní prostředí Směrnice SEA musela být transponována do vnitrostátních právních řádů členských států EU do 21. července 2004 a vyžadovala, aby určité plány a programy, které pravděpodobně měly významný vliv na životní prostředí, podstoupily formální ekologické posouzení (Jackson a Illsley, 2007)

3.1.6 Evoluce SEA v Americe

Diskuze o ochraně přírody v Americe nemůže začínat bez legislativního dokumentu NEPA. NEPA je Zákon o národní politice v oblasti životního prostředí, podepsaný v roce 1970. Ten zákon vyžaduje, aby federální agentury hodnotily environmentální dopady svých navrhovaných akcí před rozhodováním. NEPA vyžaduje přípravu podrobných prohlášení o hodnocení vlivu na životní prostředí (EIA) a hodnocení vlivu (EA) pro významné federální akce. Proces NEPA je regulován předpisy CEQ. Agentury a spolupracující agentury musí zahrnovat veřejnost do procesu hodnocení vlivu (United States government, 2023). Od začátku regulace v roce 1979 až do dneška došlo k velkému vývoji, výrazně se zvýšil počet regulačních orgánů a programů. Nicméně SEA

nebyla využívána ani v programech nacionálních rozsahu. Vláda USA se zaměřila na vývoj regulačních analýz, řízení technologií a zdrojů, řízení vodních zdrojů a vývoj programů prevence záplav a škůdců (Webb a Sigal, 1992).

Financování SEA

Financování projektu v případě používání strategického posuzování záleží na typu posouzení. Existuje určité množství institucí, které se nacházejí v různých částech světa.

- AIDEnvironment – při pomoci nizozemské organizaci rozvoje zaměřuje na integrace v politické plány ekologických otázek a podporuje státní organizaci v provedení strategického posuzování (Dalal-Clayton a Sadler, 1999).
- Development Assistance Committee (DAC) – v listopadu 2002 roku byla vytvořena skupina pro rozvoj strategického posuzování v oblasti rozvoje. Práce skupiny si klade za cíl ukázat přidanou hodnotu SEA při rozhodování o rozvojové spolupráci a nacházení synergií mezi přístupy které používají různé organizaci.
- Evropská komise – zaměřeno na rozvoj slabých regionů, povzbuzuje podporu udržitelného rozvoje, pravidelného používání lidských zdrojů, ochrany životního prostředí. Zahrnuje etapy posuzování životního prostředí, stavení priorit, hledání a rozvoj alternativ a stanovení environmentálních ukazatelů a integrace výsledků hodnocení do konečného rozhodnutí o plánech a programech (Kurrer a Lipcaneanu, 2023).
- Britské ministerstvo pro mezinárodní rozvoj (DFID) - Průvodce rozvojem politiky a iniciativ pro regionální nebo sektorový rozvoj se zaměřuje na:
Aktivity bez diskrétních projektů, jako je reforma zemědělských dotací, obchodní politika nebo ekonomická reforma. Sektorové investiční a podpůrné programy, např. správa vodních zdrojů, nakládání s odpady, cestovní ruch, plánování dopravy, energetický sektor a těžba minerálů. Regionální strategické plánování a formulace politiky, včetně správy pobřežních zón, urbanistických/průmyslových plánů, plánů hospodaření v povodí nebo regionálních rozvojových plánů. Situace náchylné ke kumulativním účinkům.
Projekty nebo aktivity, které mohou vyvolat rozvoj mimo kontrolu vývojového projektanta, např. průmyslové zóny, programy urbanizace a silniční projekty.

Projekty součástí komplexních programů s mnoha malými rozvojovými nebo komunitními projekty, které jsou příliš malé nebo příliš početné na individuální posouzení (Department for International Development, 2008).

- Světová banka – Posouzení oblastí a sektorů: - EA, jedna z deseti bezpečnostních směrnic Banky, hodnotí ekologická rizika a přínosy spojené s úvěrovými operacemi na strategické, plánovací, programové a sektorové úrovni. Sektorová analýza se zaměřuje na rozsah sektoru a programové půjčky, zatímco regionální hodnocení se věnuje plánování prostorového rozvoje (Research, 2015). - Analýza ekologie regionu: - Strategie životního prostředí z roku 2001 plánuje využít SEA k integrování životního prostředí do všech operací Banky, ovlivňující plánovací a rozhodovací procesy v raných fázích (The World Bank Group, 2012). - Přehledy energetiky a životního prostředí: - V roce 2001 byl spuštěn strukturovaný vzdělávací program s cílem zvýšit efektivitu využívání SEA. - Analýza chudoby a sociálních dopadů: - Celkový proces zahrnuje vlády klientů, odborníky, rozvojové partnery a širší udržitelnou rozvojovou komunitu (Chaker a kol., 2006).

SEA a EIA

Ve srovnání s EIA, která probíhá na úrovni projektu, SEA je především zaměřena na politiku, plánování a programování. Mezinárodní organizace, které se zabývají udržitelným rozvojem, provedly výzkum a srovnaly charakteristiky obou přístupů. Hlavní rozdíly EIA a SEA jsou shrnuty v tabulce (Song a kol., 2010).

	SEA	'Higher tiers' / 'Lower tiers'		EIA
Decision making level	Policy	→ Plan	→ Programme	→ Project
Nature of action	Strategic, visionary, conceptual			Immediate, operational
Output	General			Detailed
Scale of impacts	Macroscopic, cumulative, unclear			Microscopic, localised
Timescale	Long to medium term			Medium to short term
Key data sources	Sustainable development strategies, state of the environment reports, vision			Field work sample analysis
Type of data	More qualitative			More quantitative
Alternatives	Area wide, political, regulative, technological, fiscal, economic			Specific locations, design, construction, operation
Rigour of analysis	More uncertainty			More rigour
Assessment benchmarks	Sustainability benchmarks (criteria and objectives)			Legal restrictions and best practice
Role of practitioner	Mediator for negotiations			Advocator of values and norms Technician, using stakeholder values
Public perception	More vague, distant			More reactive (NIMBY)

Obrázek 1. Thomas Fischer. Rozdíl základů posuzování, *The Theory and Practice of Strategic Environmental Assessment: Towards a More Systematic Approach*, (2007), 1-186

Na rozdíl od EIA, která předpovídá environmentální dopady a navrhuje opatření, SEA posuzuje shodu relevantních plánů a programů, ekologickou udržitelnost a platnost alternativ. Navzdory tomu je každé hodnocení všech projektů rozděleno do jednotlivých fází, které pomáhají získat informace pro hodnocení. Existuje 15 kroků EIA které zahrnují: screening, scoping, hledání alternativy, popis projektu, popis stávícího stavu životního prostředí, identifikace hlavního účinku, předpověď účinku, vyhodnocení a posouzení významnosti, zmírnění, konzultace s veřejností a účast, prezentace EIS, recenze, rozhodování, auditování (Coates a kol., 2001.; Glasson a kol., 2013; Macintosh a Waugh, 2014; Weston, 2011).

4 Metodika

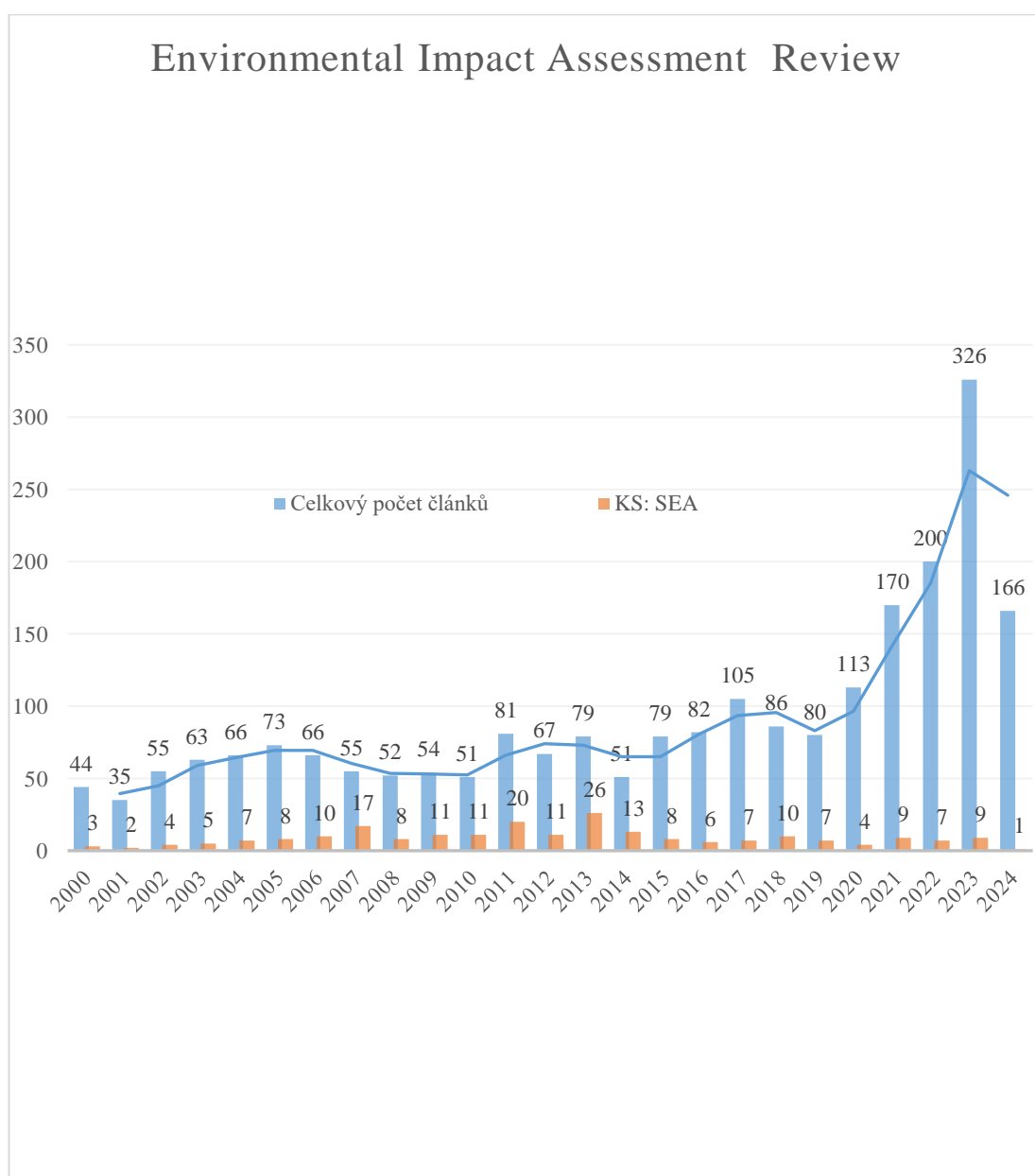
Práce byla vypracovaná v souladu s Metodickým pokynem pro zpracování bakalářské práce na Fakultě životního prostředí ČZU. V této práci byla provedena analýza dvou vědeckých časopisů (*Impact Assessment and Project Appraisal* a *Environmental Impact Assessment Review*) za období 2000 až 2024. Z každého časopisů byly vybrány články obsahující významné zmínky o posuzování vlivů koncepcí na životní prostředí obsahující klíčová slova "Strategic environmental assessment" a "SEA". Na základě abstraktů bylo rozhodnuto, zda článek přidat do databáze. Posléze byla vytvořena tabulka v programu Excel pro účely srovnání klíčových slov.

Pro každý časopis byla vytvořena samostatná stránka s rokem, celkovým počtem článků, počtem článků obsahujících klíčové slovo SEA, názvem článku, celým seznamem klíčových slov a jejich počtem. Pro snadnější pochopení byly vybrány barvy pro každý jednotlivý prvek, aby bylo snazší rozlišit kategorie uvedené v tabulce. Na konci každé stránky bylo zobrazeno celkové množství: článků, článků s klíčovým slovem SEA, procentuální poměr a celkový počet klíčových slov. Po dokončení analýzy byl vytvořen samostatný list, na kterém byly oba výsledky sloučeny pro názorné porovnání.

Pro zjednodušení práce byla vytvořena souhrnná tabulka v Excelu, která automaticky počítala klíčová slova a uváděla, kolikrát se opakovala. Na základě toho byly vytvořeny grafy pro každý jednotlivý rok s všemi klíčovými slovy, která byla uvedena v člancích, což pomáhá sledovat trend článků.

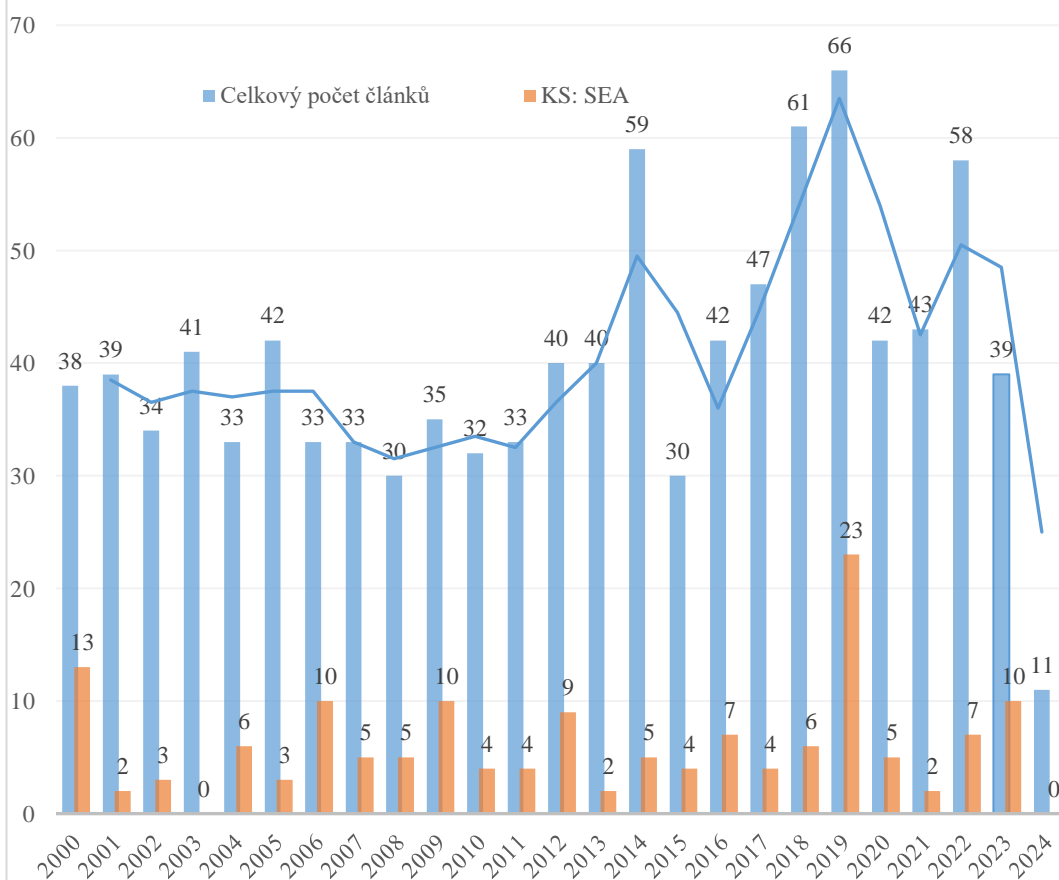
5 Výsledky

Celkem bylo napsáno 3 300 článků ve dvou časopisech. Z toho 373 článků obsahovalo strategické environmentální posouzení, což představuje 11,3 % z celkového počtu. Specificky v časopise *Environmental Impact Assessment Review* bylo napsáno 2 299 článků, z nichž 224 obsahovalo zmínku o SEA, což představuje 9,74 % z celkového počtu. V časopise *Impact Assessment and Project Appraisal* bylo napsáno 1 001 článků, přičemž 149 z nich obsahovalo zmínku o SEA, což představuje 14,88 %. Celkem bylo použito 1814 klíčových slov ve všech článcích dohromady.

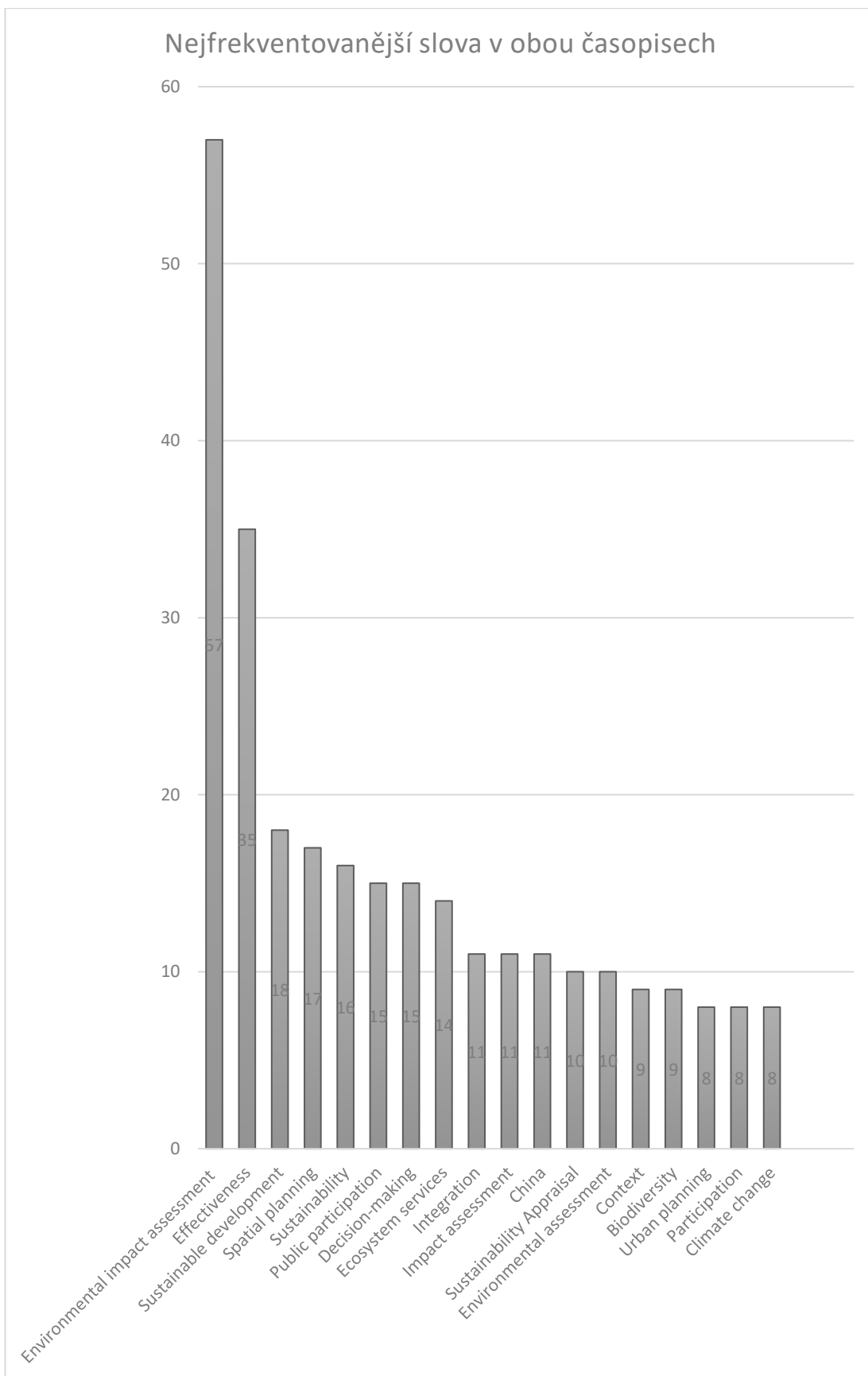

Graf 1 *Environmental Impact Assessment Review*, počet článků

Impact Assessment and Project Appraisal

Graf 2 Impact Assessment and Project Appraisal , počet článků

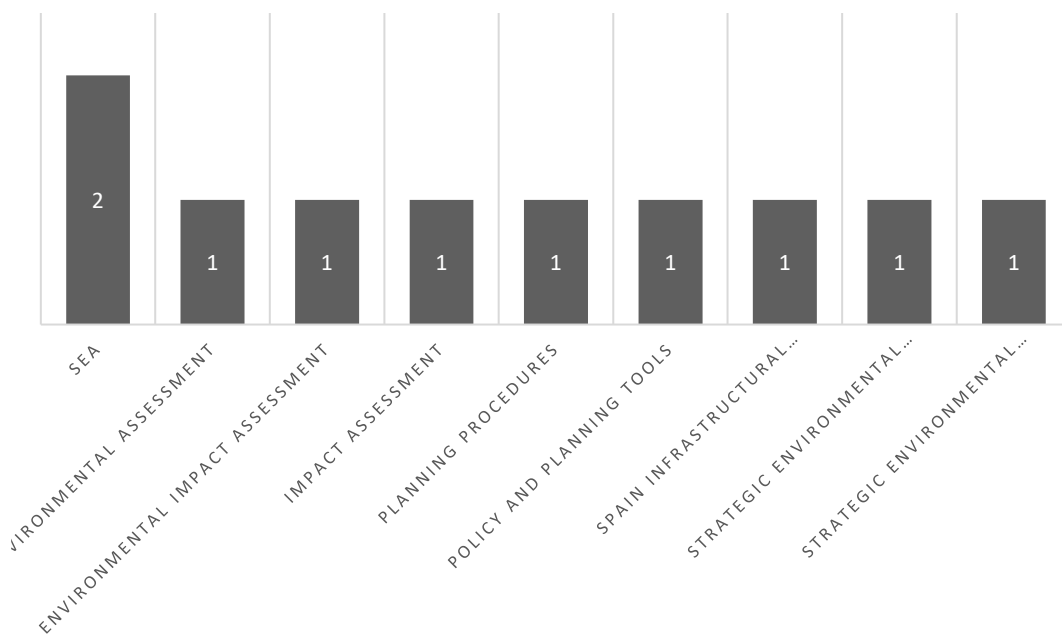
Graf 3 Nejfrekventovanější slova v obou časopisech.

Na tomto grafu jsou zobrazena nejfrekventovanější klíčová slova od roku 2000 až do roku 2024 s výjimkou "Strategic environmental assessment" a "SEA". Na prvních

třech místech se nacházejí klíčová slova: Efektivnost, Posouzení environmentálního dopadu a Udržitelný rozvoj.

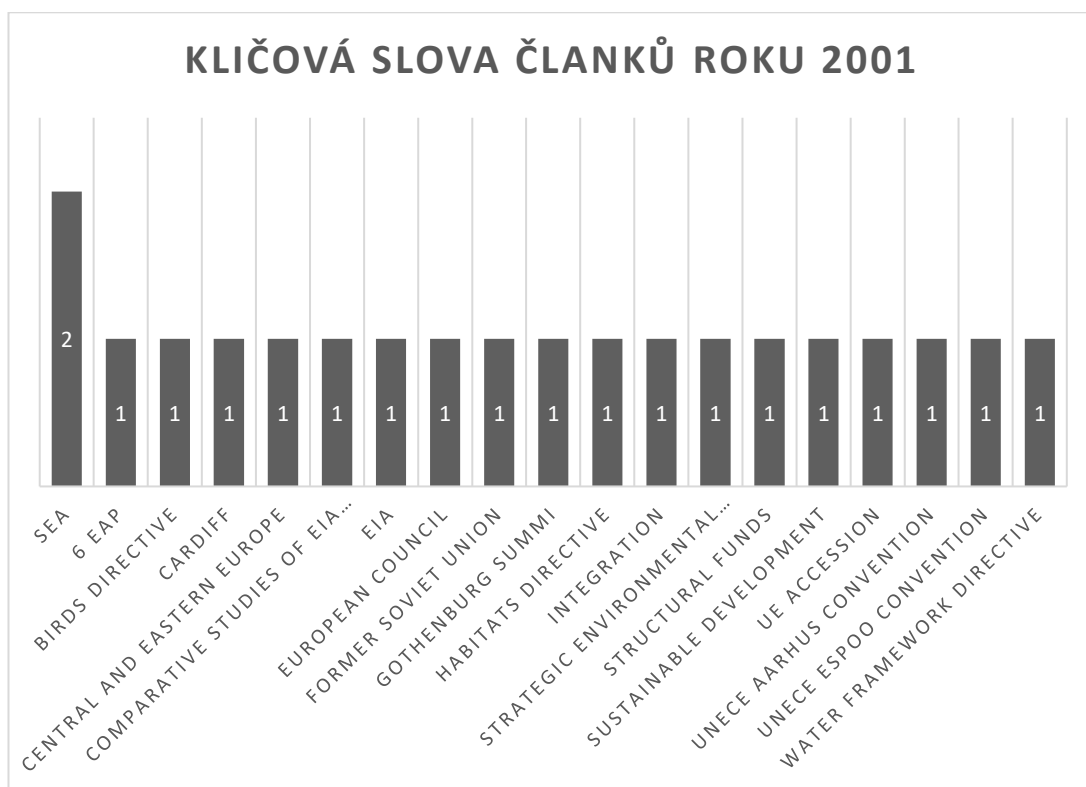
5.1 Environmental Impact Assessment Review, Klíčová slova

KLÍČOVÁ SLOVA ČLANKŮ ROKU 2000

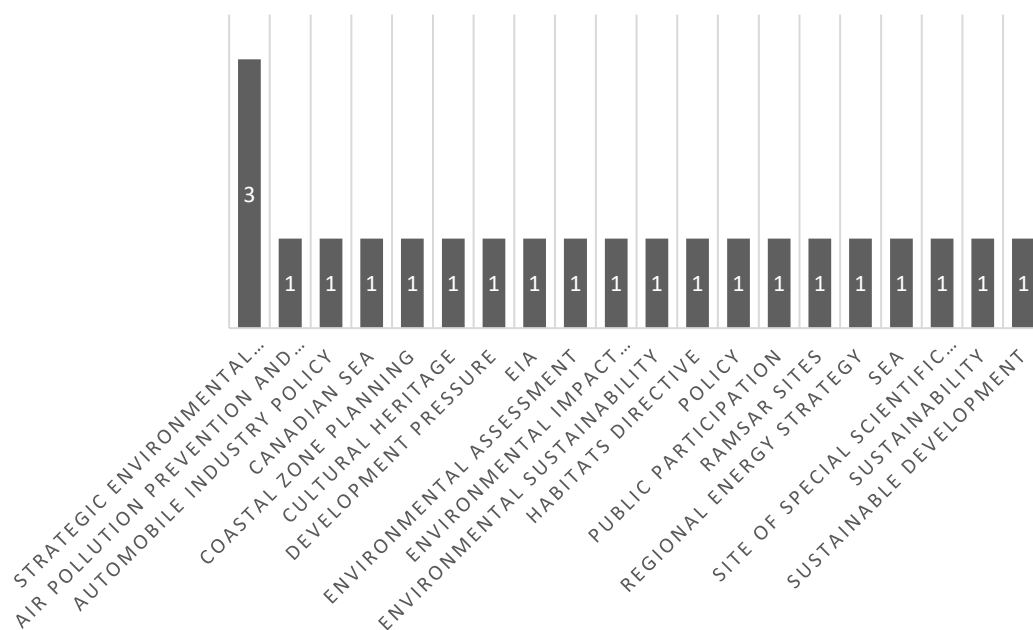
Graf 4 Klíčová slova článků, 2000 rok, *Environmental Impact Assessment Review*

KLÍČOVÁ SLOVA ČLANKŮ ROKU 2001

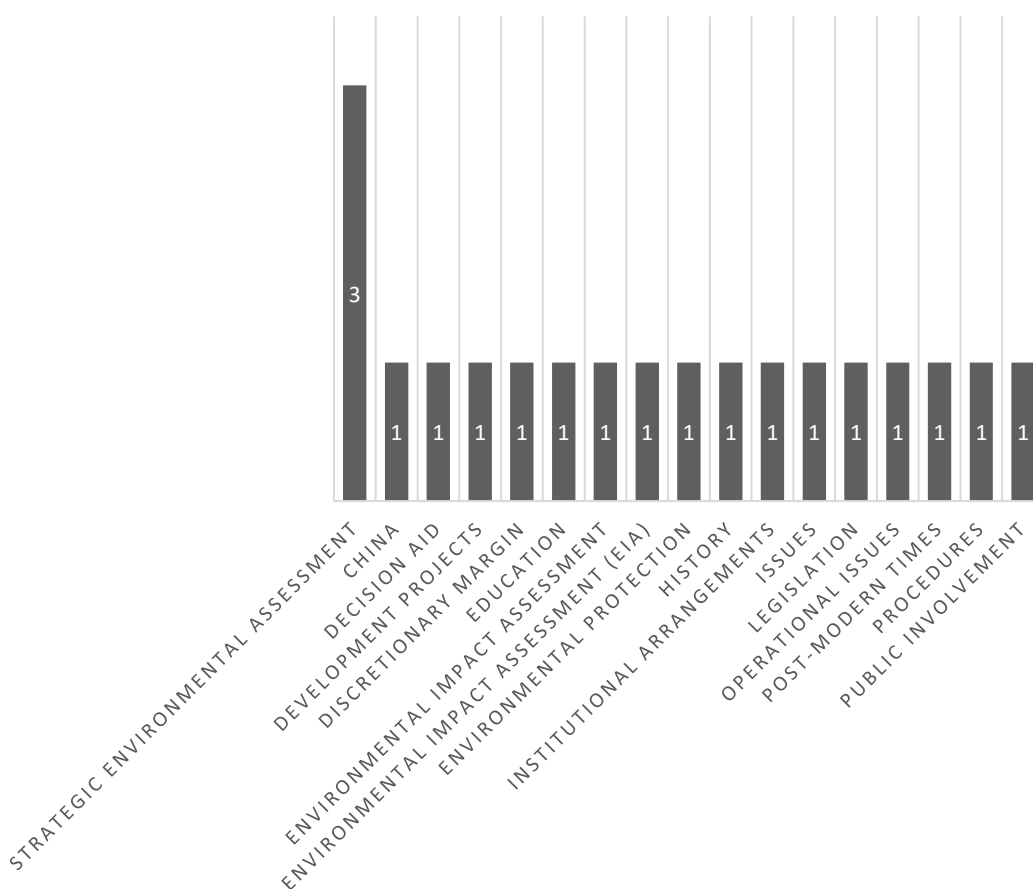
Graf 5. Klíčová slova článků, 2001 rok, *Environmental Impact Assessment Review*

KLÍČOVÁ SLOVA ČLANKŮ ROKU 2002

Graf 6. Klíčová slova článků, 2002 rok, *Environmental Impact Assessment Review*

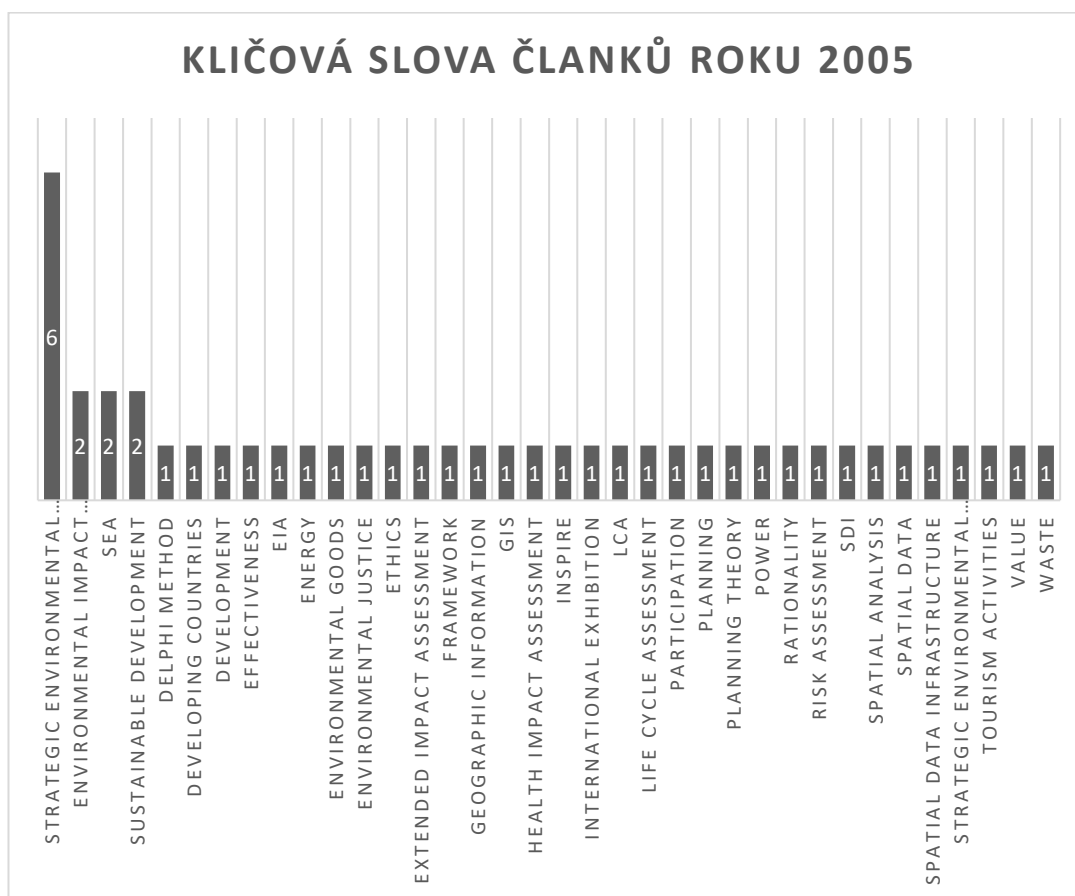
KLÍČOVÁ SLOVA ČLANKŮ ROKU 2003

Graf 7. Klíčová slova článků, 2003 rok, *Environmental Impact Assessment Review*

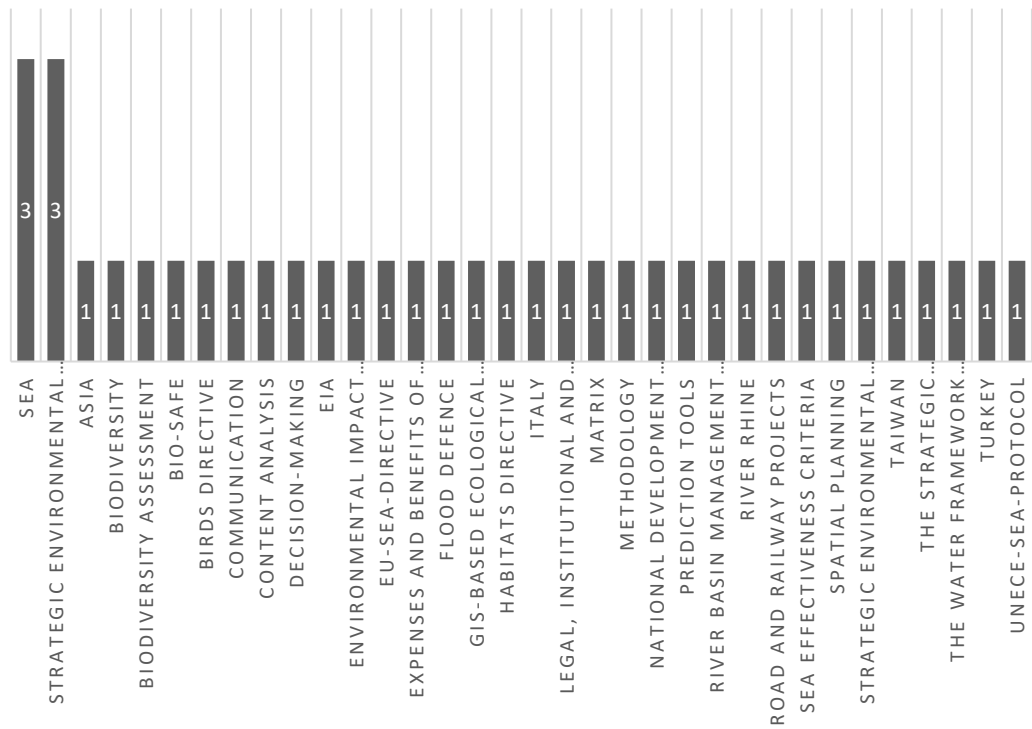

Graf 8. Kličová slova článků, 2004 rok, *Environmental Impact Assessment Review*

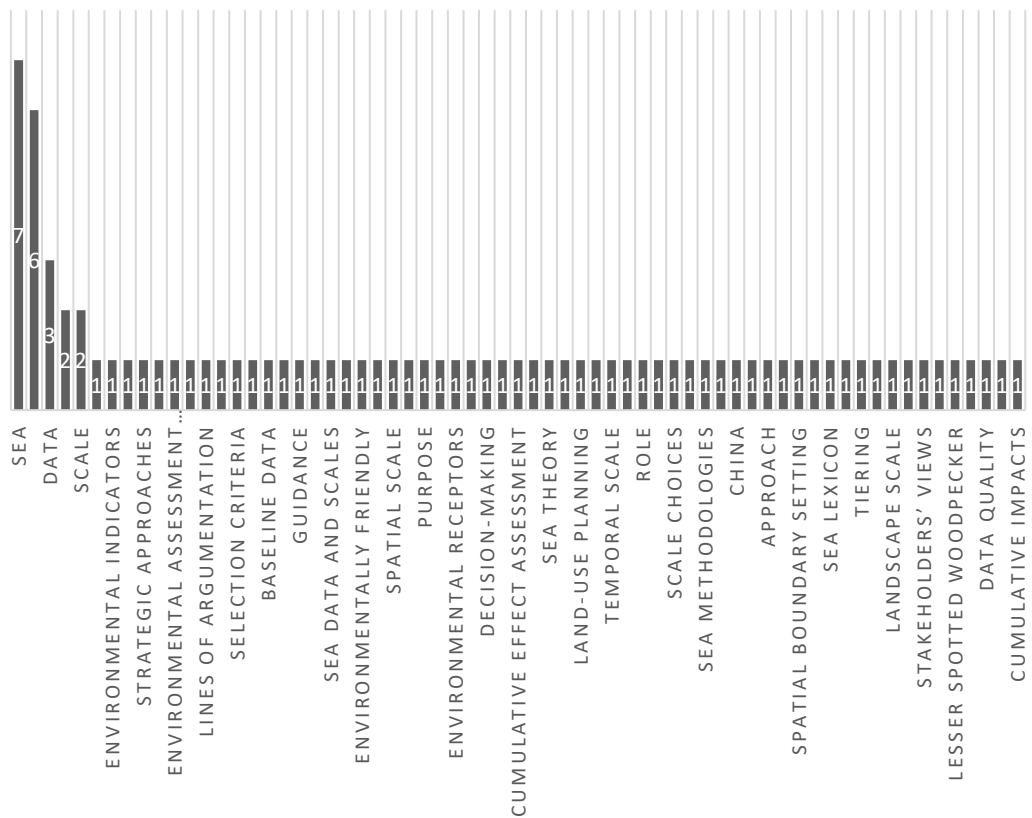
Graf 9. Kličová slova článků, 2005 rok, *Environmental Impact Assessment Review*

KLÍČOVÁ SLOVA ČLANKŮ ROKU 2006

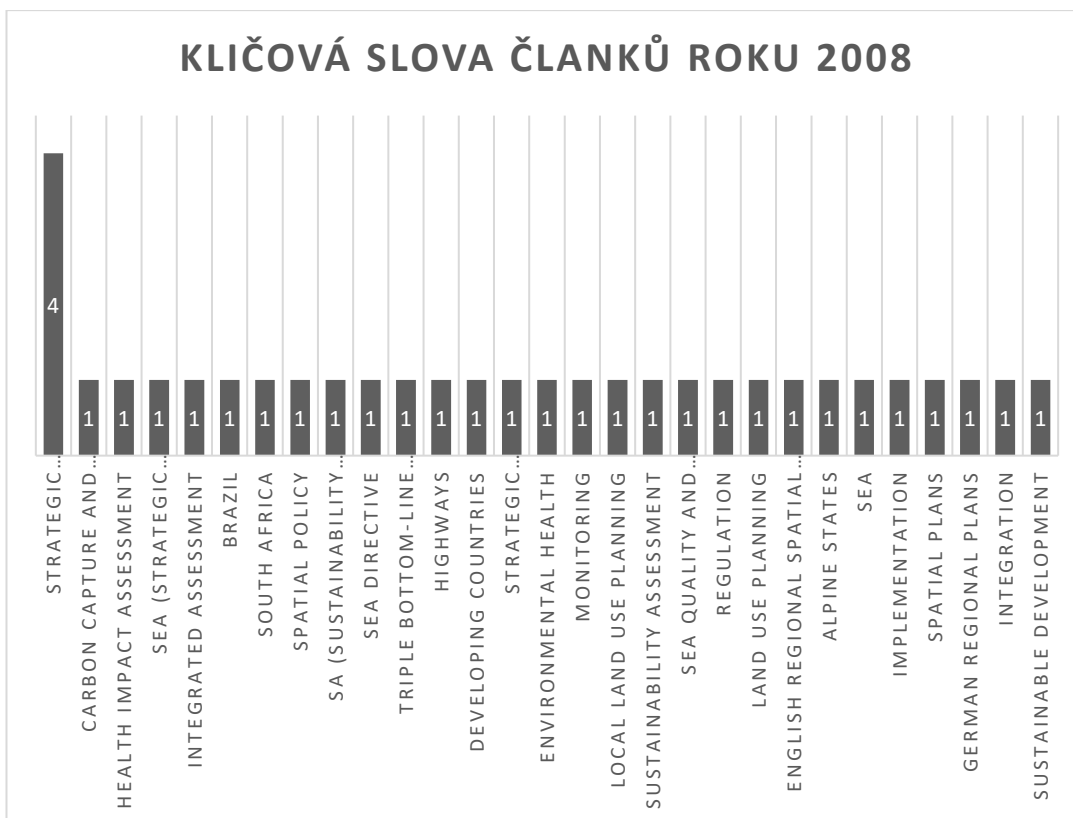

Graf 10. Klíčová slova článků, 2006 rok, *Environmental Impact Assessment Review*

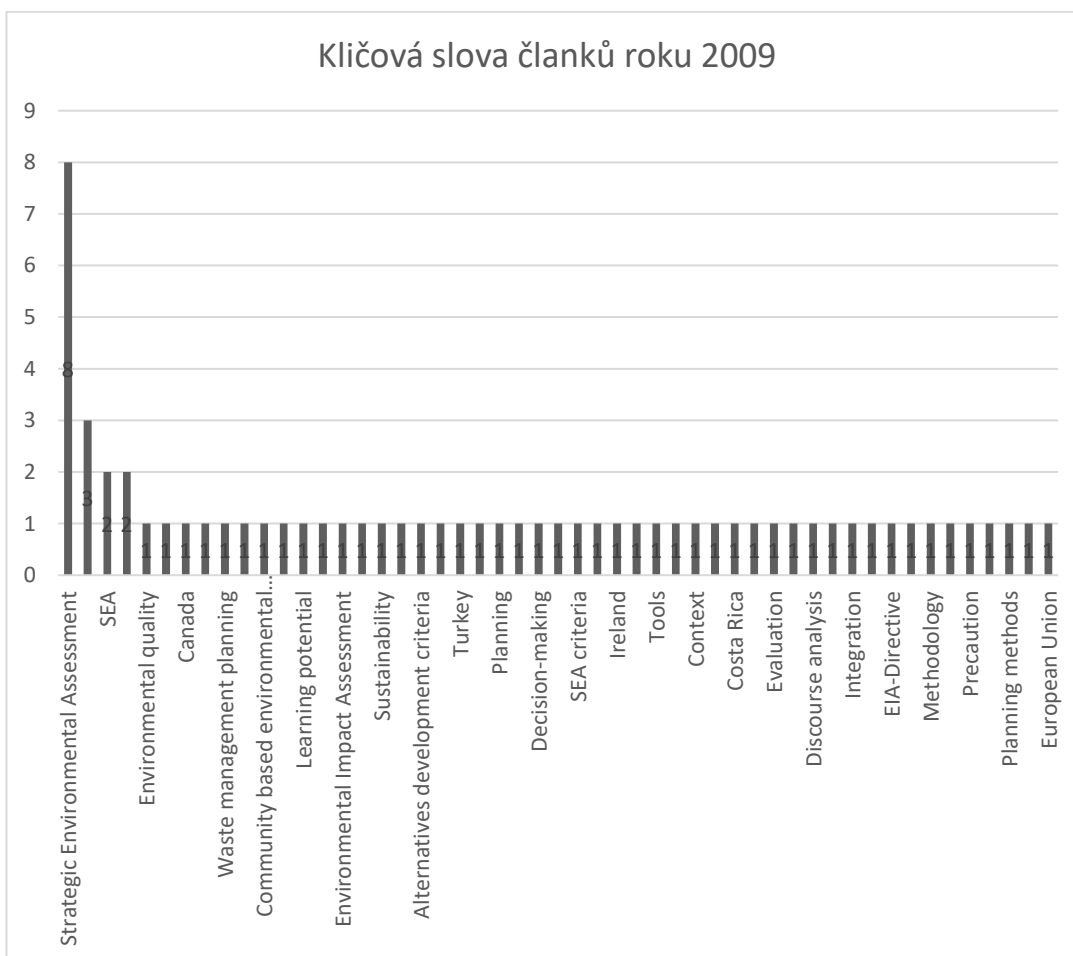
KLÍČOVÁ SLOVA ČLANKŮ ROKU 2007

Graf 11. Klíčová slova článků, 2007 rok, *Environmental Impact Assessment Review*

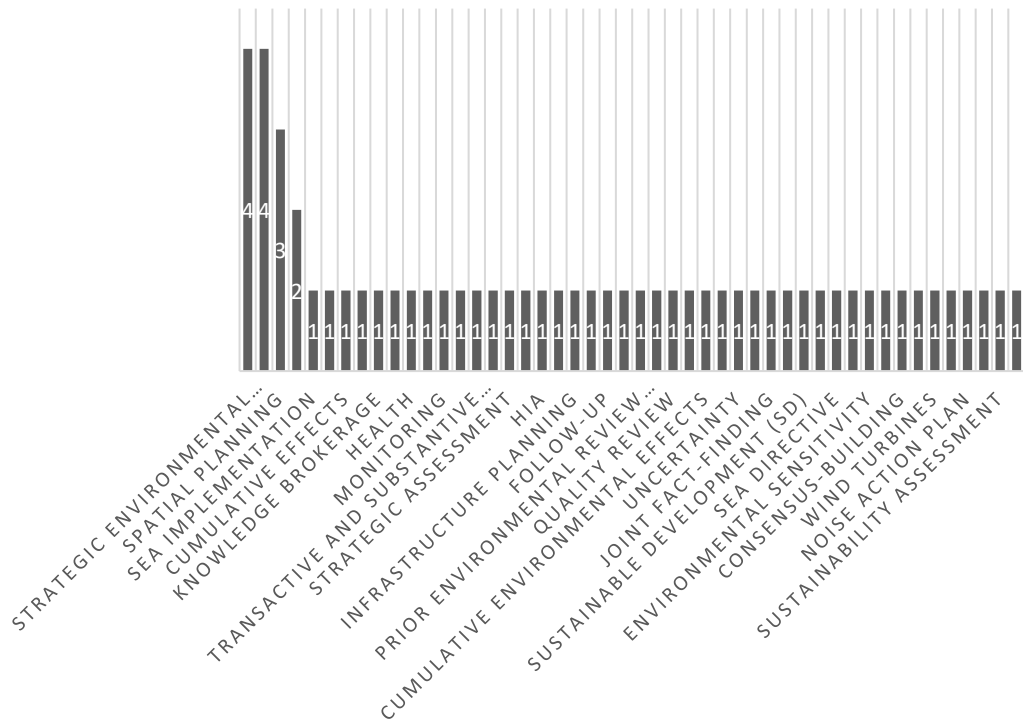

Graf 12. Kličová slova článků, 2008 rok, *Environmental Impact Assessment Review*

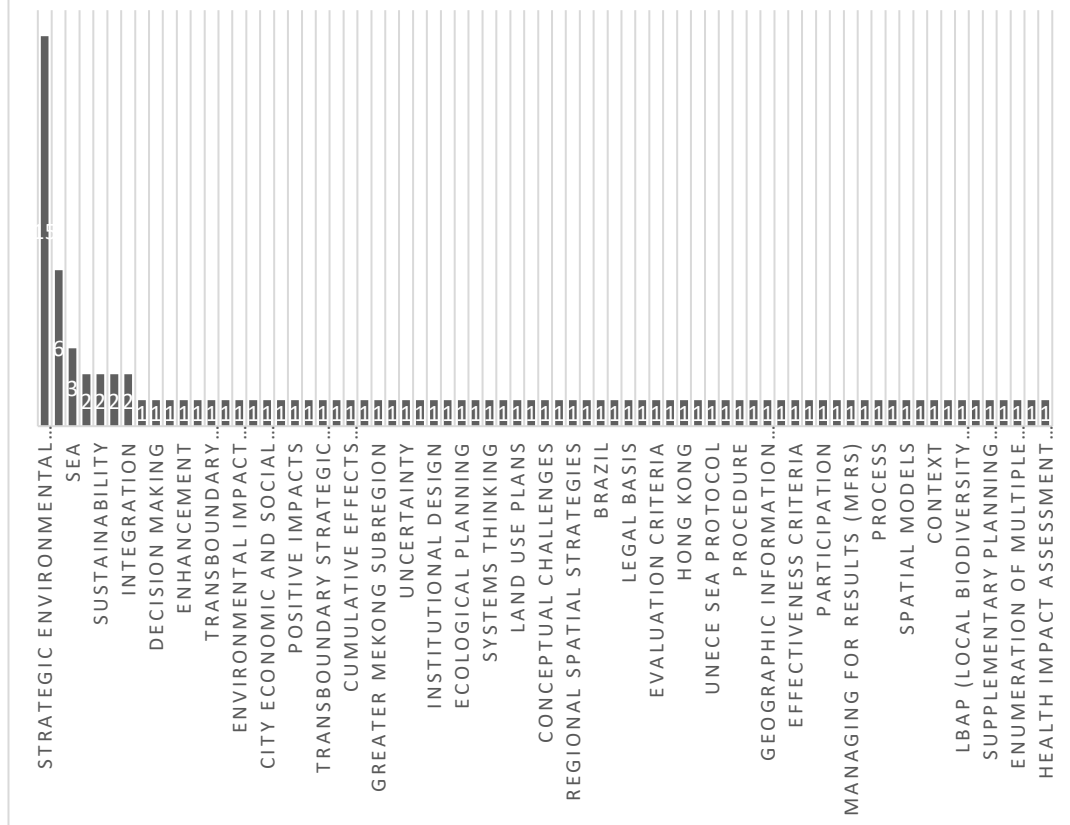
Graf 13. Kličová slova článků, 2009 rok, *Environmental Impact Assessment Review*

KLIČOVÁ SLOVA ČLANKŮ ROKU 2010

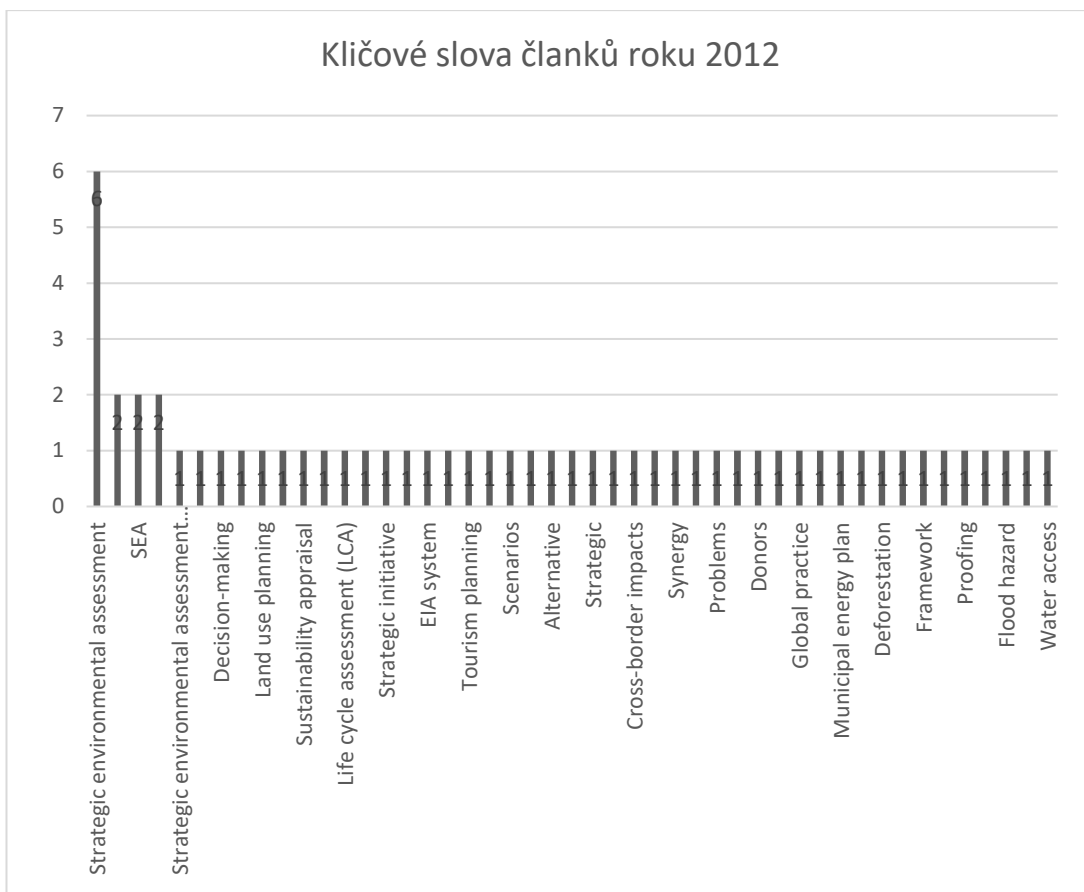

Graf 14. Kličová slova článků, 2010 rok, *Environmental Impact Assessment Review*

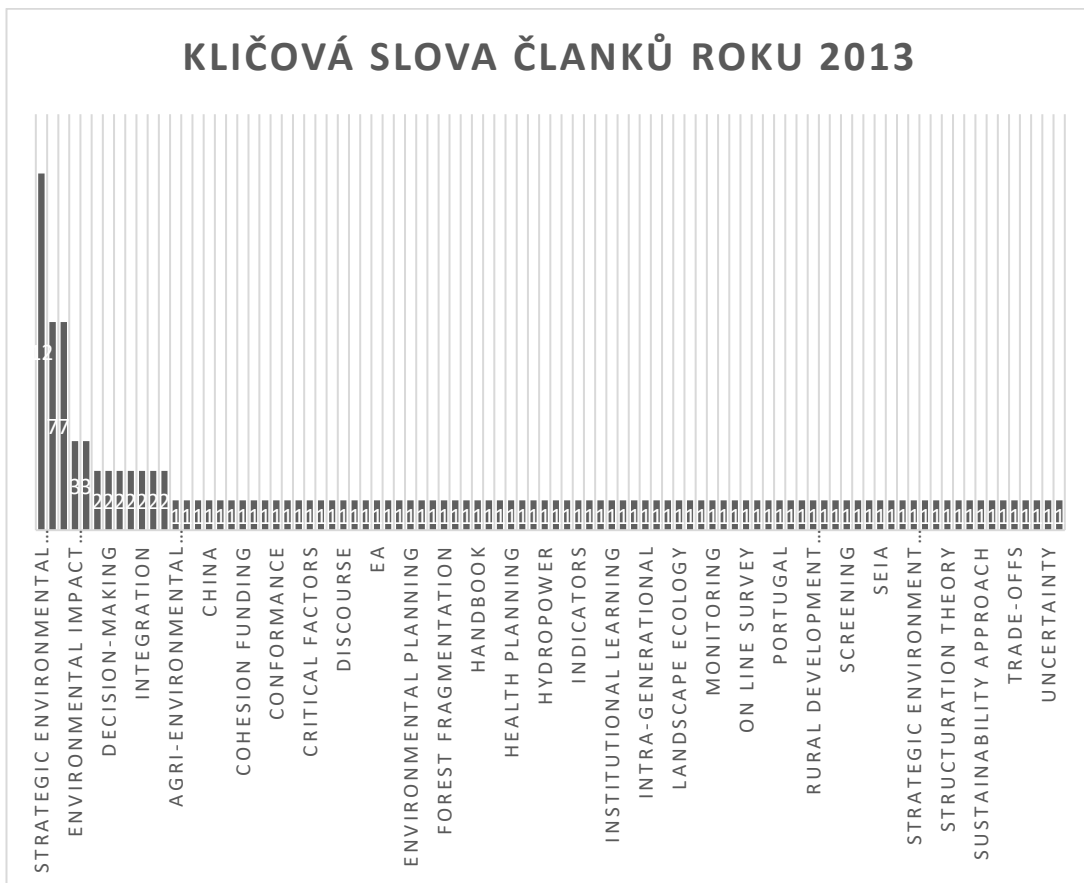
KLIČOVÁ SLOVA ČLANKŮ ROKU 2011

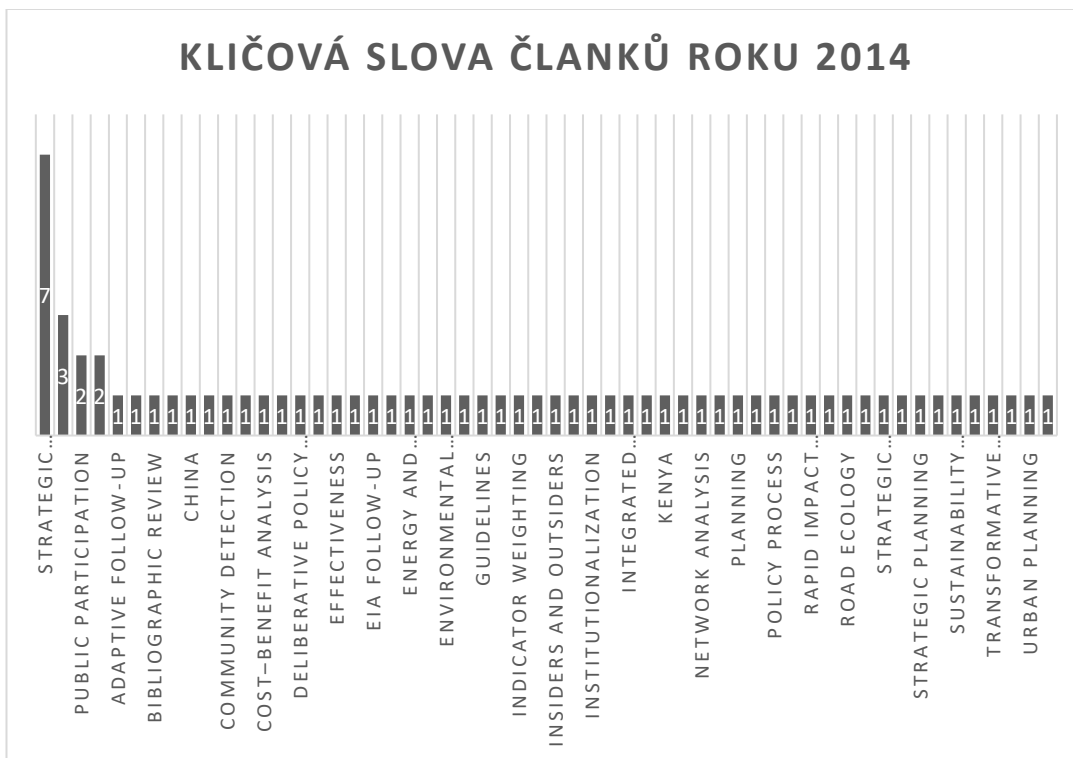
Graf 15. Kličová slova článků, 2011 rok, *Environmental Impact Assessment Review*

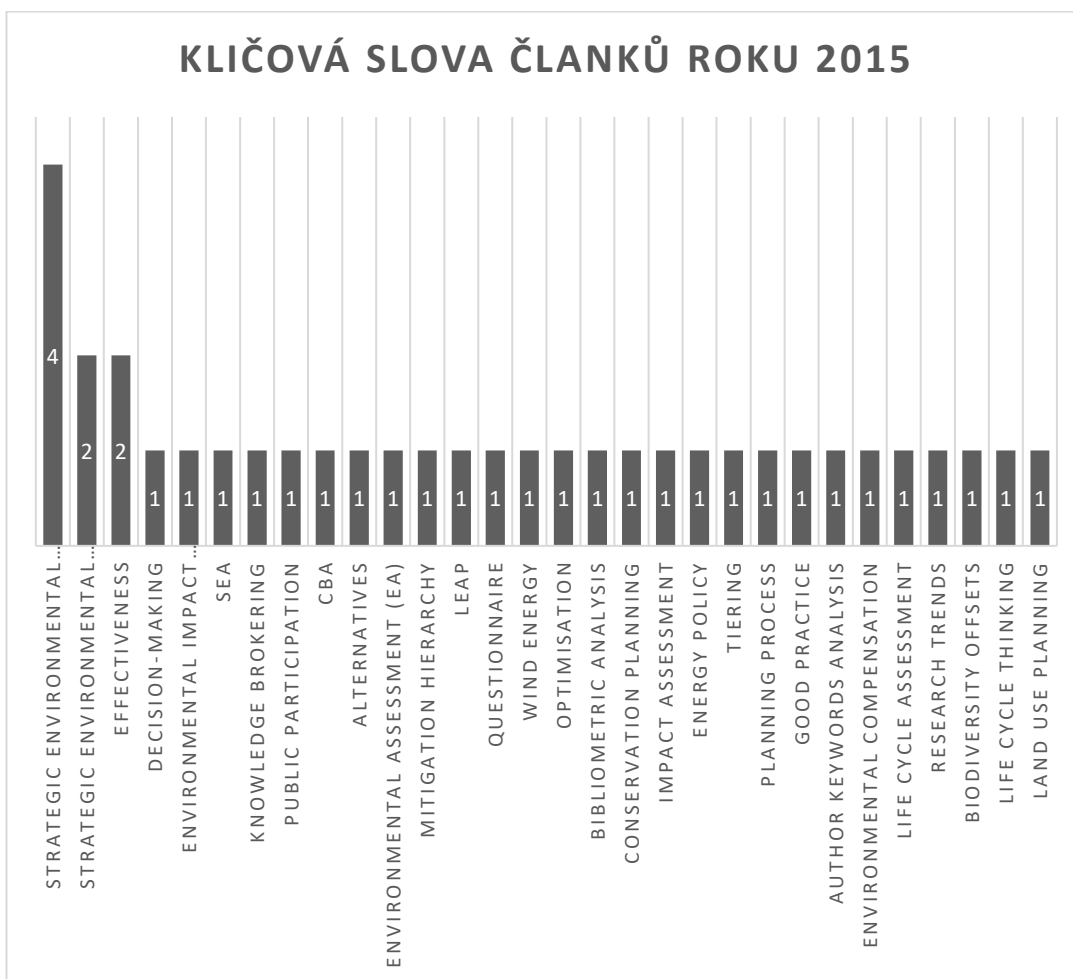
Graf 16. Klíčová slova článků, 2012 rok, *Environmental Impact Assessment Review*

Graf 17. Klíčová slova článků, 2013 rok, *Environmental Impact Assessment Review*

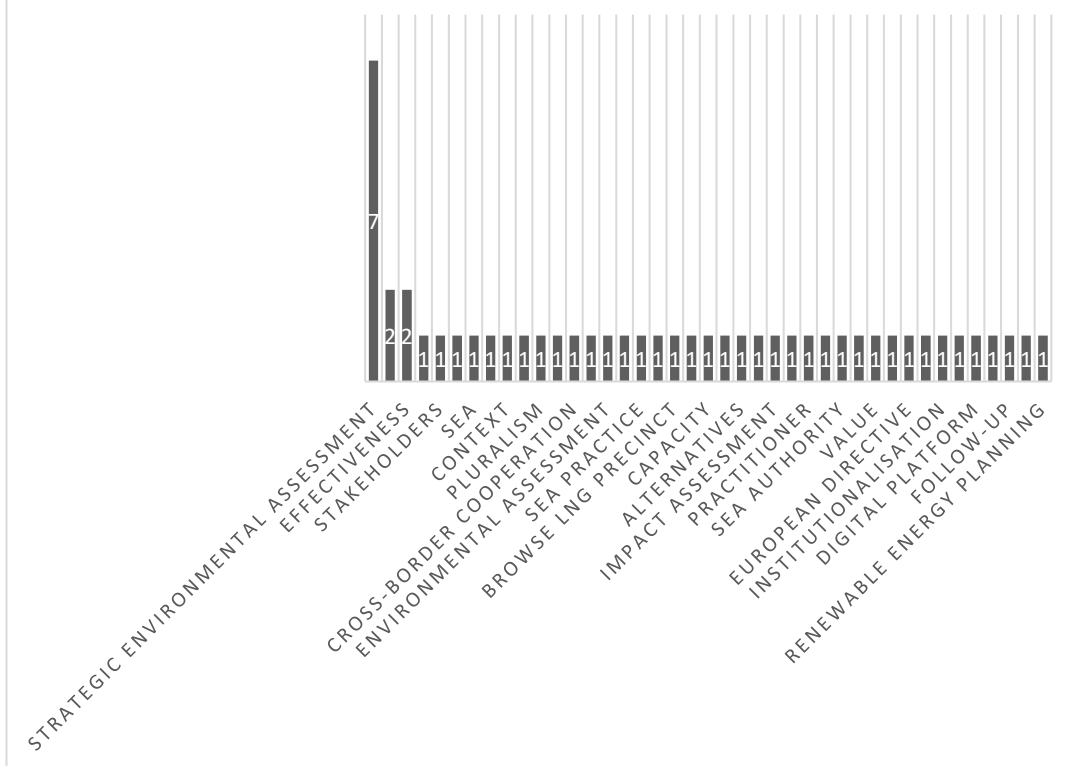

Graf 18. Kličová slova článků, 2014 rok, *Environmental Impact Assessment Review*

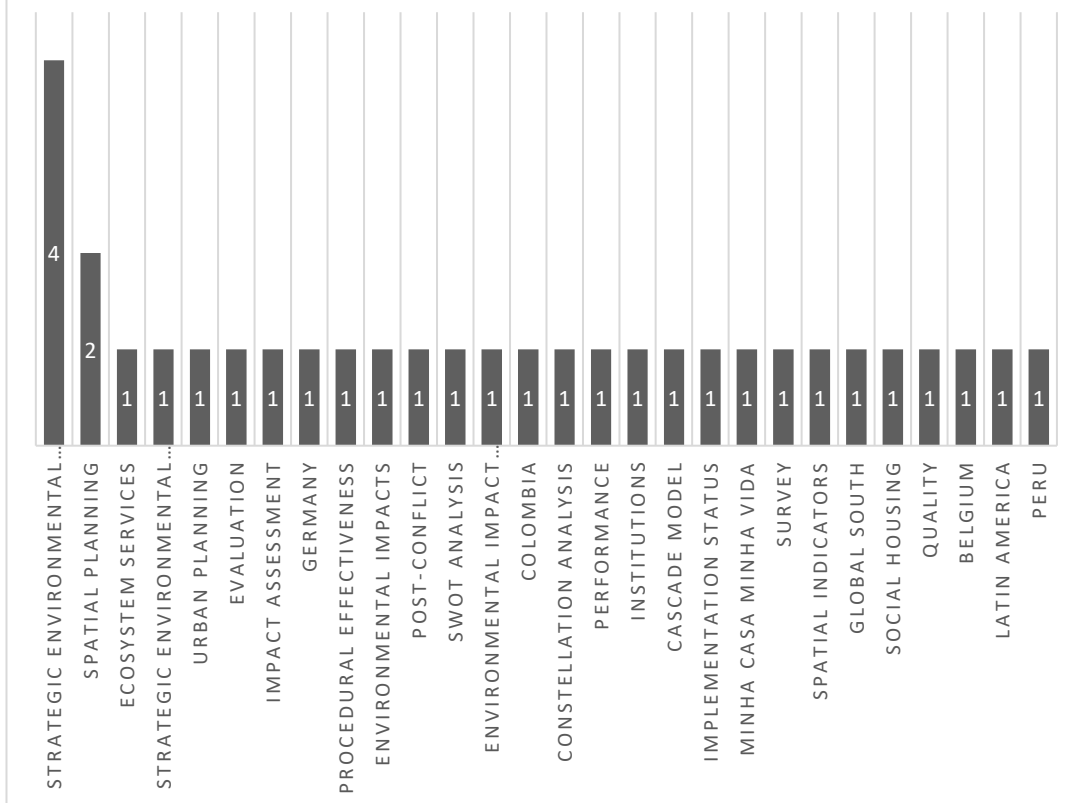
Graf 19. Kličová slova článků, 2015 rok, *Environmental Impact Assessment Review*

KLÍČOVÁ SLOVA ČLANKŮ ROKU 2018

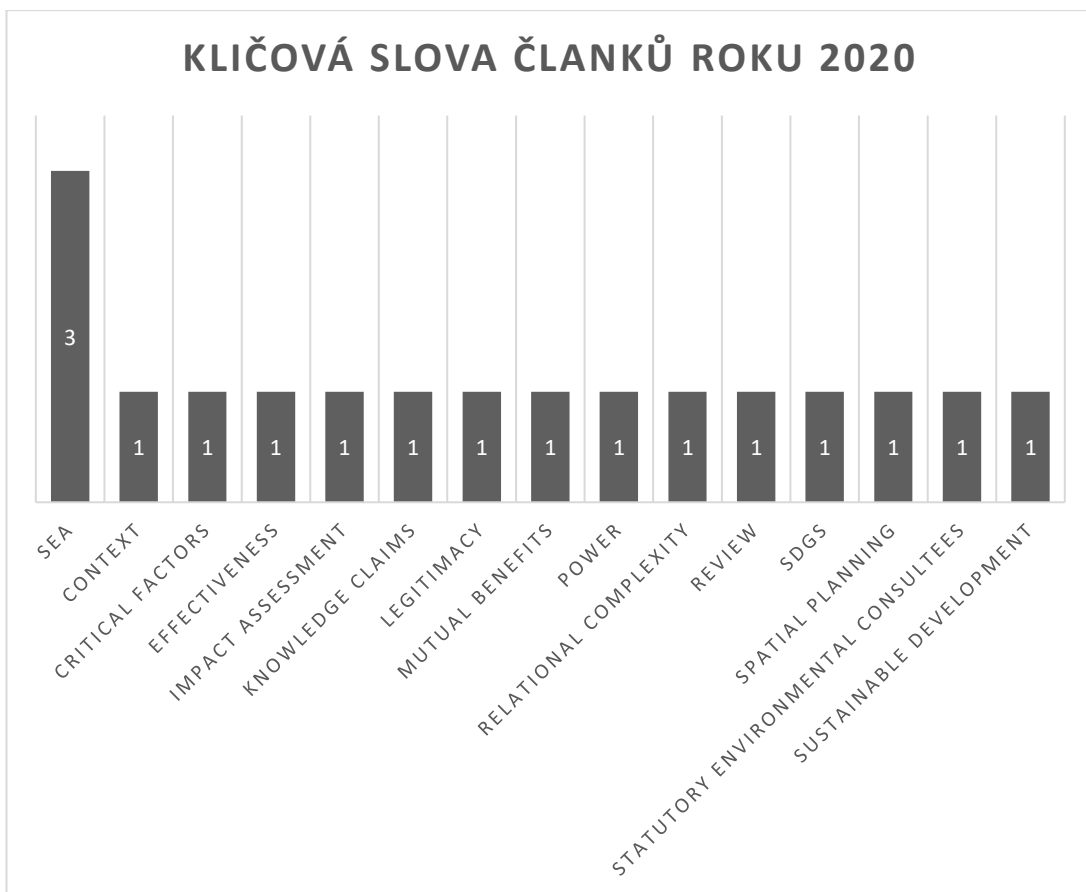

Graf 22. Klíčová slova článků, 2018 rok, *Environmental Impact Assessment Review*

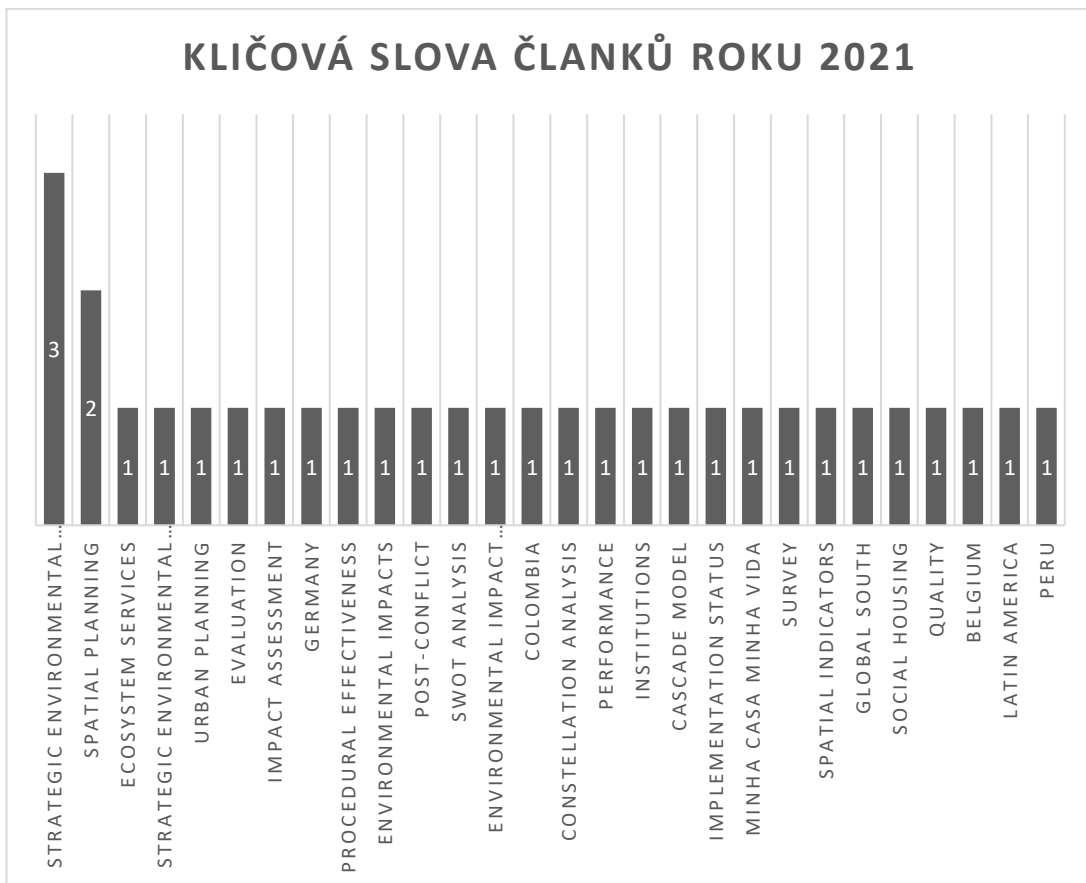
KLÍČOVÁ SLOVA ČLANKŮ ROKU 2019

Graf 23. Klíčová slova článků, 2019 rok, *Environmental Impact Assessment Review*

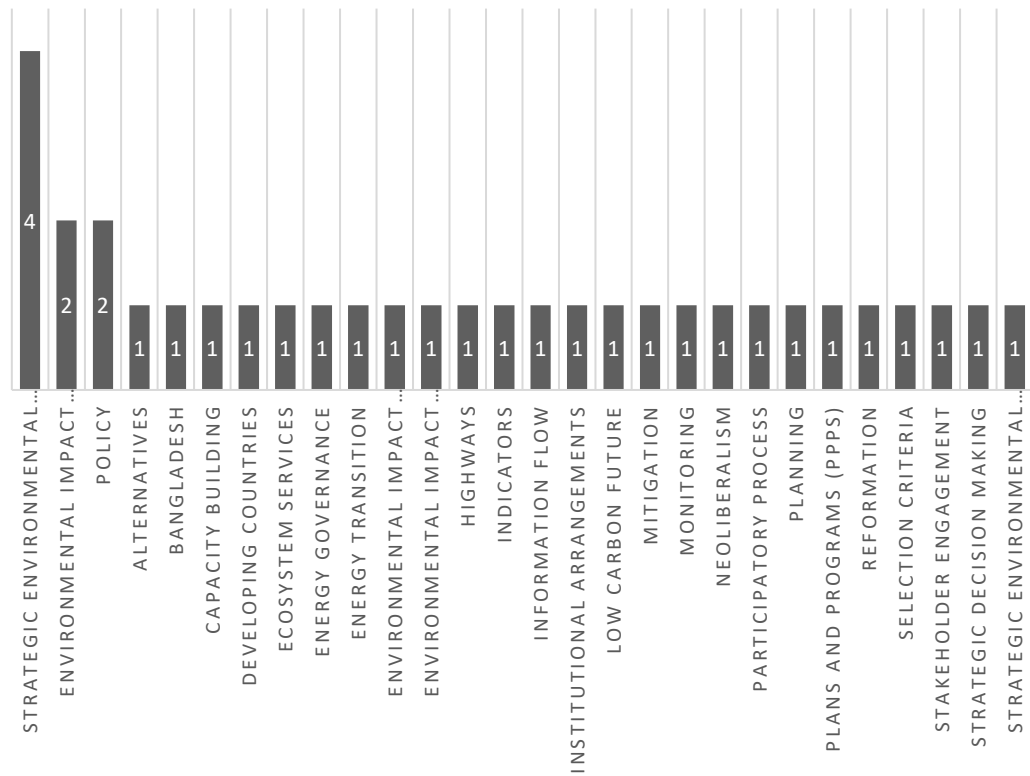

Graf 24. Kličová slova článků, 2020 rok, *Environmental Impact Assessment Review*

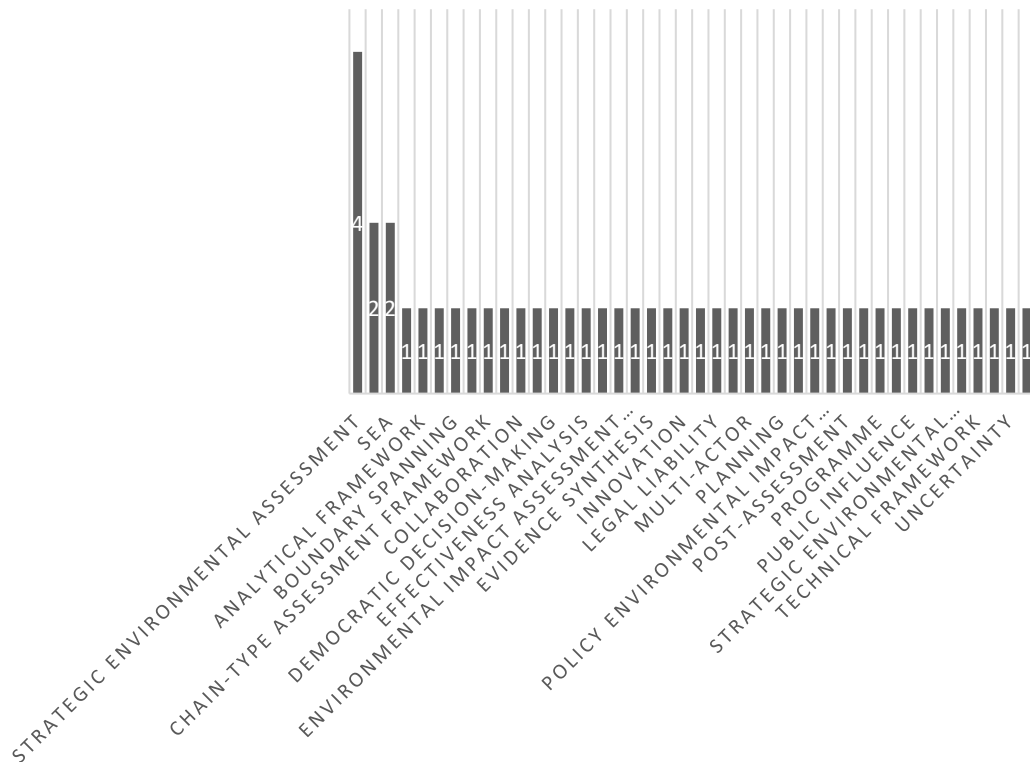
Graf 25. Kličová slova článků, 2021 rok, *Environmental Impact Assessment Review*

KLÍČOVÁ SLOVA ČLANKŮ ROKU 2022

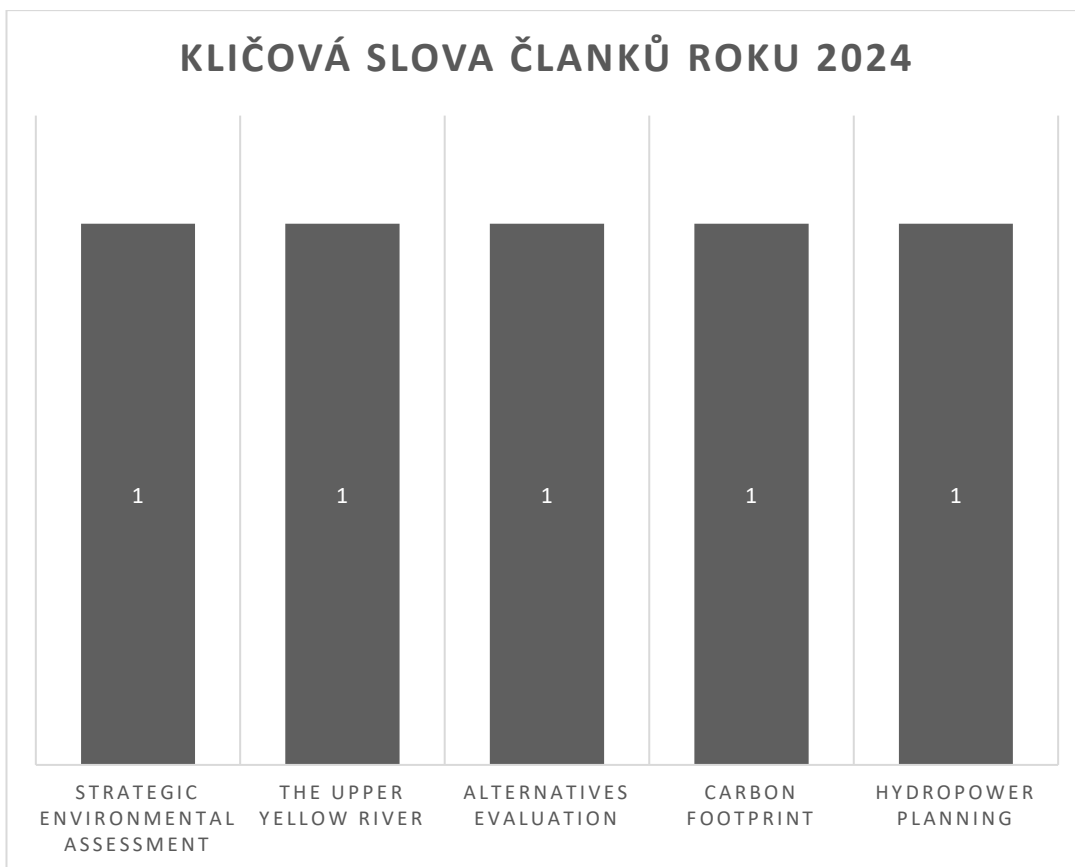

Graf 26. Klíčová slova článků, 2022 rok, *Environmental Impact Assessment Review*

KLÍČOVÁ SLOVA ČLANKŮ ROKU 2023

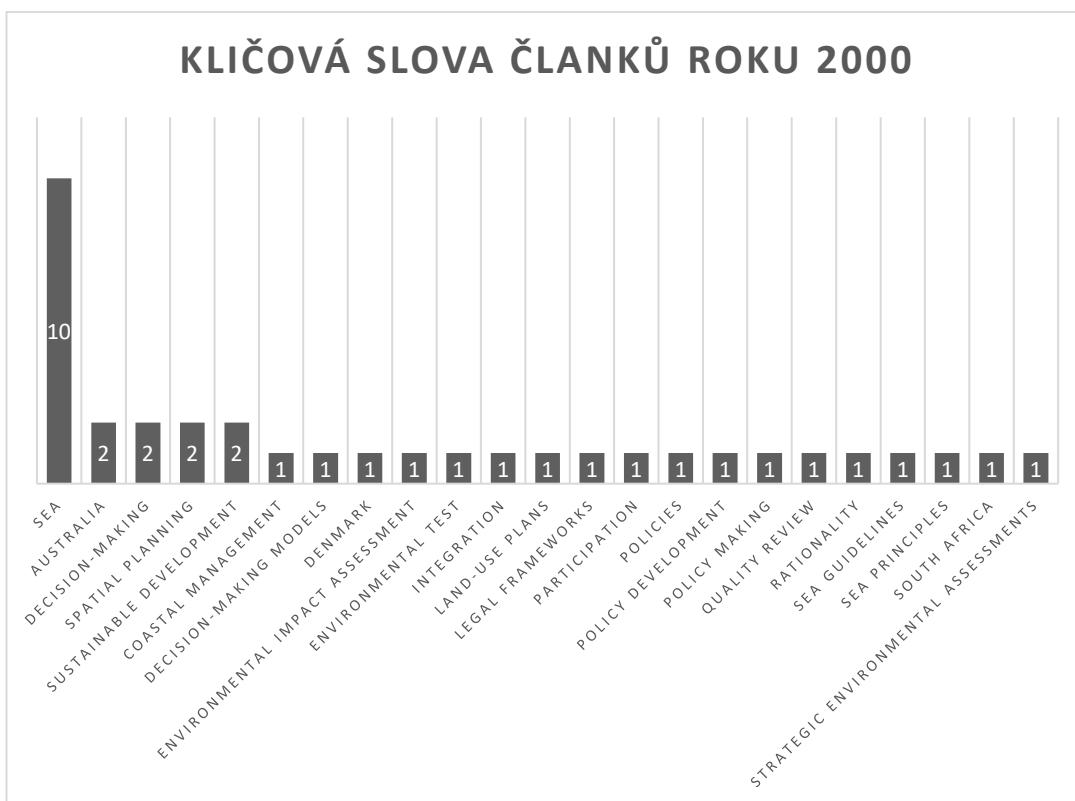

Graf 27. Klíčová slova článků, 2023 rok, *Environmental Impact Assessment Review*

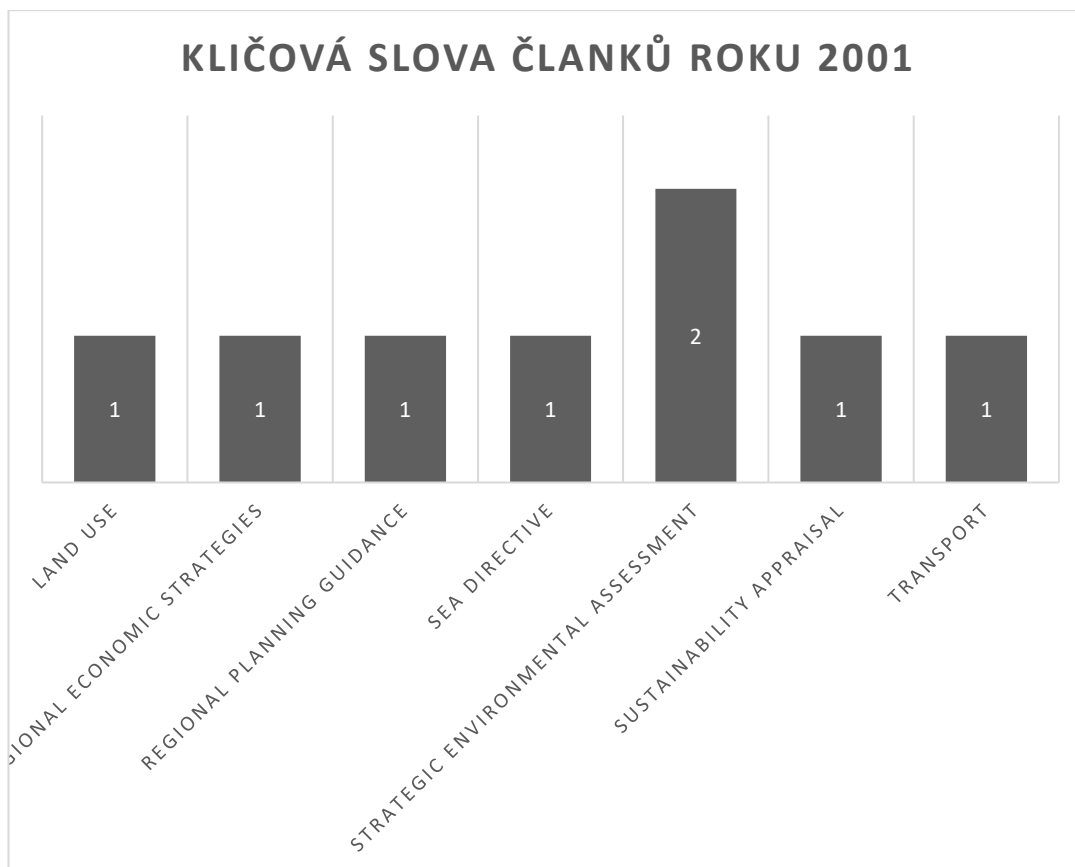

Graf 28. Kličová slova článků, 2024 rok, *Environmental Impact Assessment Review*

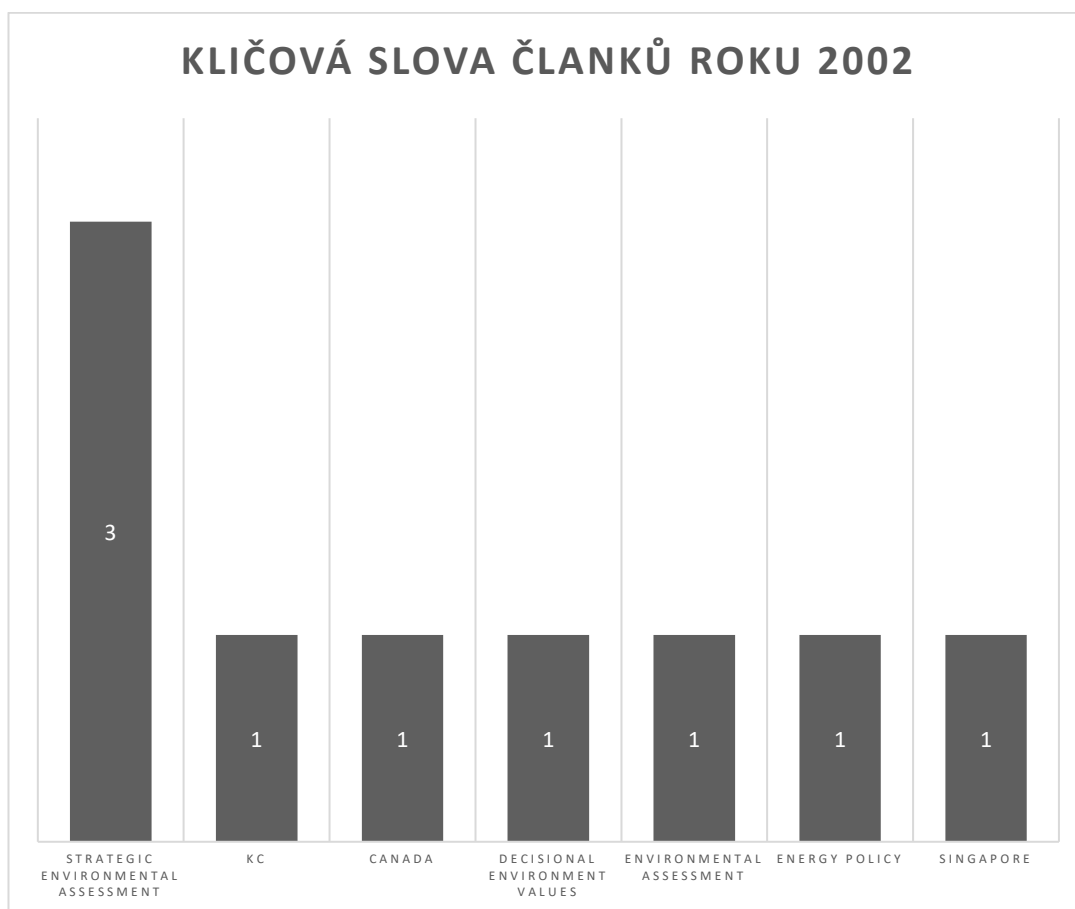
5.2 Impact Assessment and Project Appraisal, Kličová slova

Graf 29. Kličová slova článků, 2000 rok, *Impact Assessment and Project Appraisal*

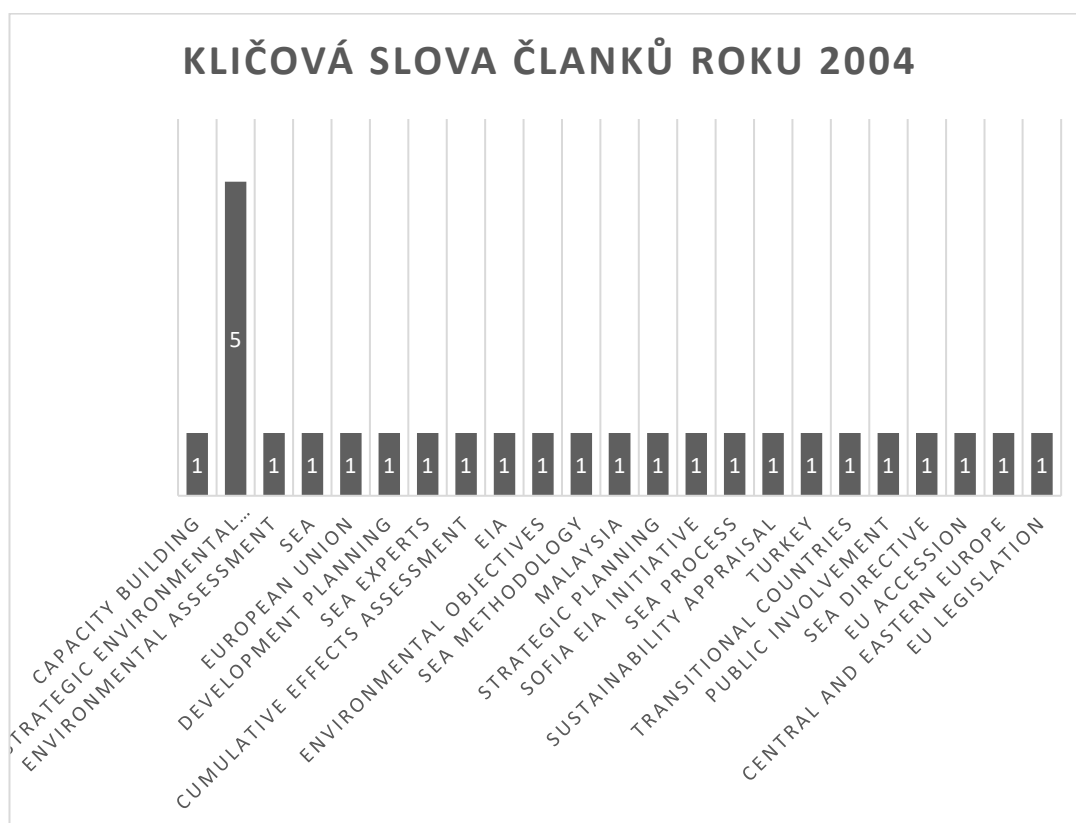

Graf 30. Kličová slova článků, 2001 rok, *Impact Assessment and Project Appraisal*

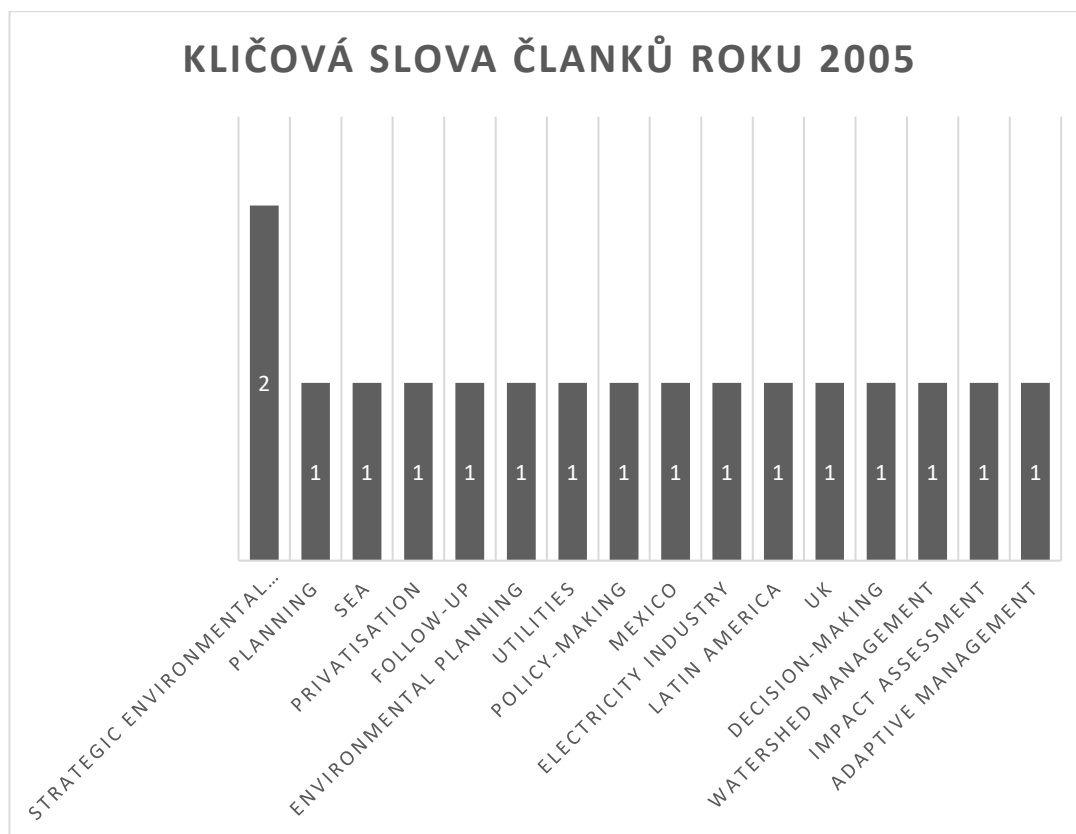

Graf 31. Kličová slova článků, 2002 rok, *Impact Assessment and Project Appraisal*

V roce 2003 nebyly publikovány žádné články obsahující téma Strategického posouzení vlivů na životní prostředí.

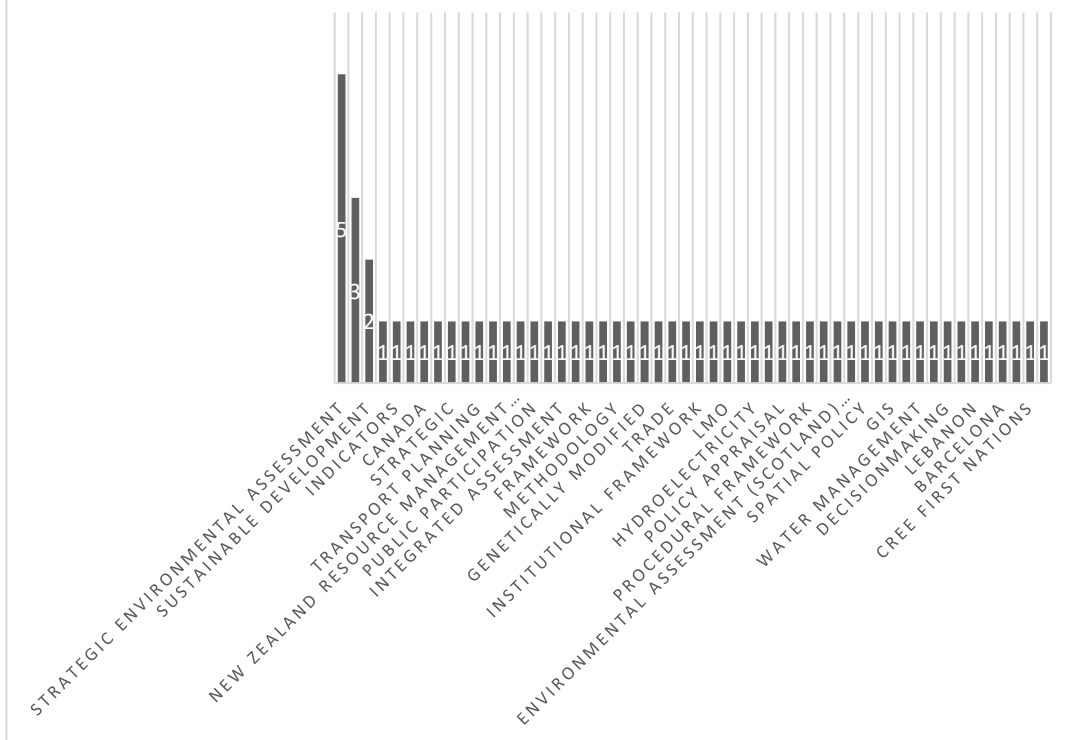

Graf 32. Kličová slova článků, 2004 rok, Impact Assessment and Project Appraisal

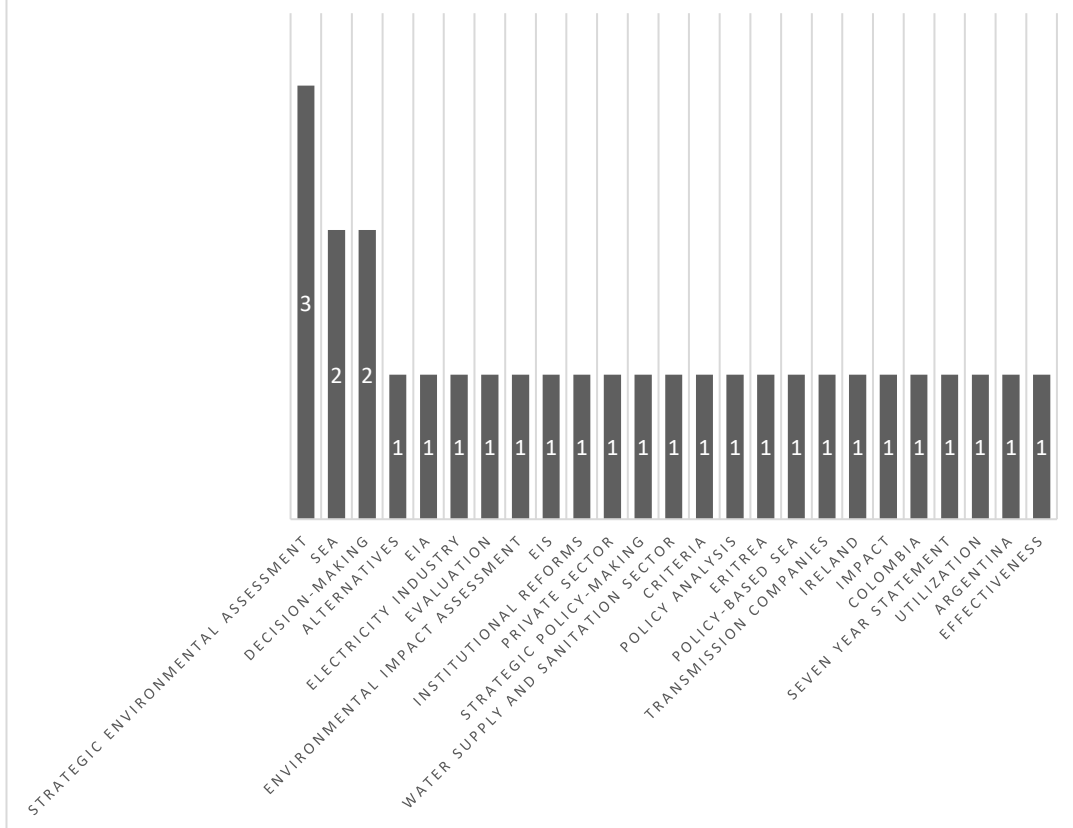
Graf 33. Kličová slova článků, 2005 rok, Impact Assessment and Project Appraisal

KLÍČOVÁ SLOVA ČLANKŮ ROKU 2006

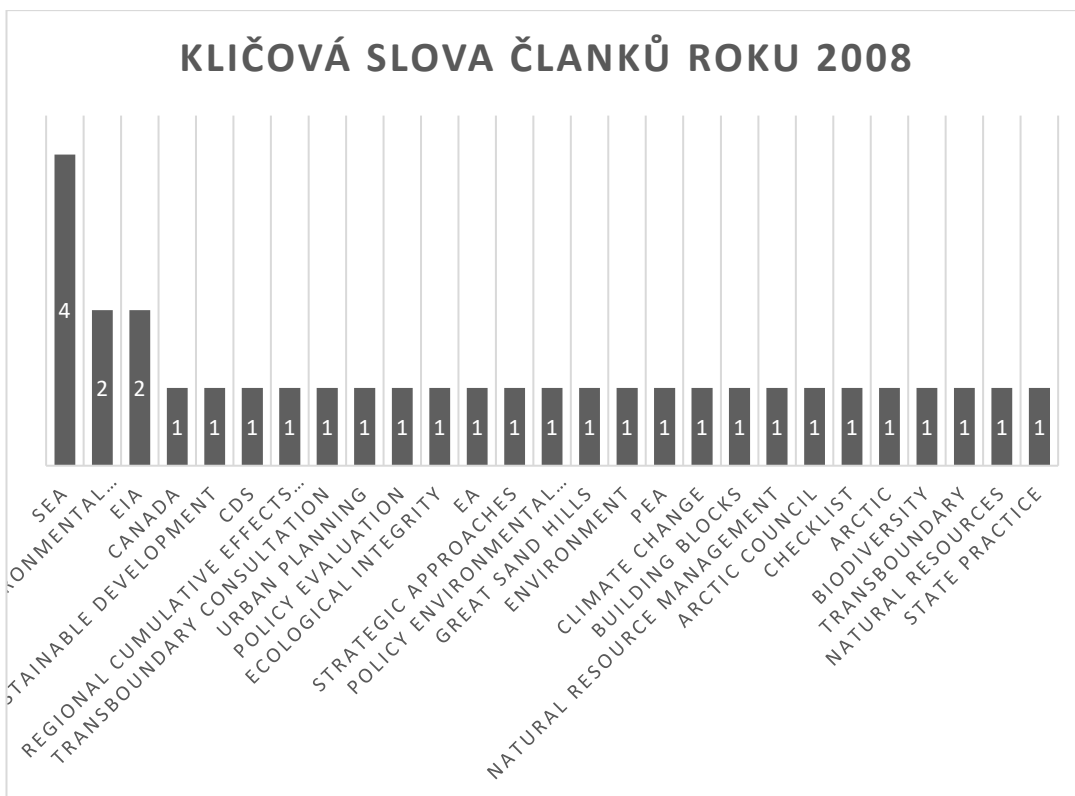

Graf 34. Klíčová slova článků, 2006 rok, Impact Assessment and Project Appraisal

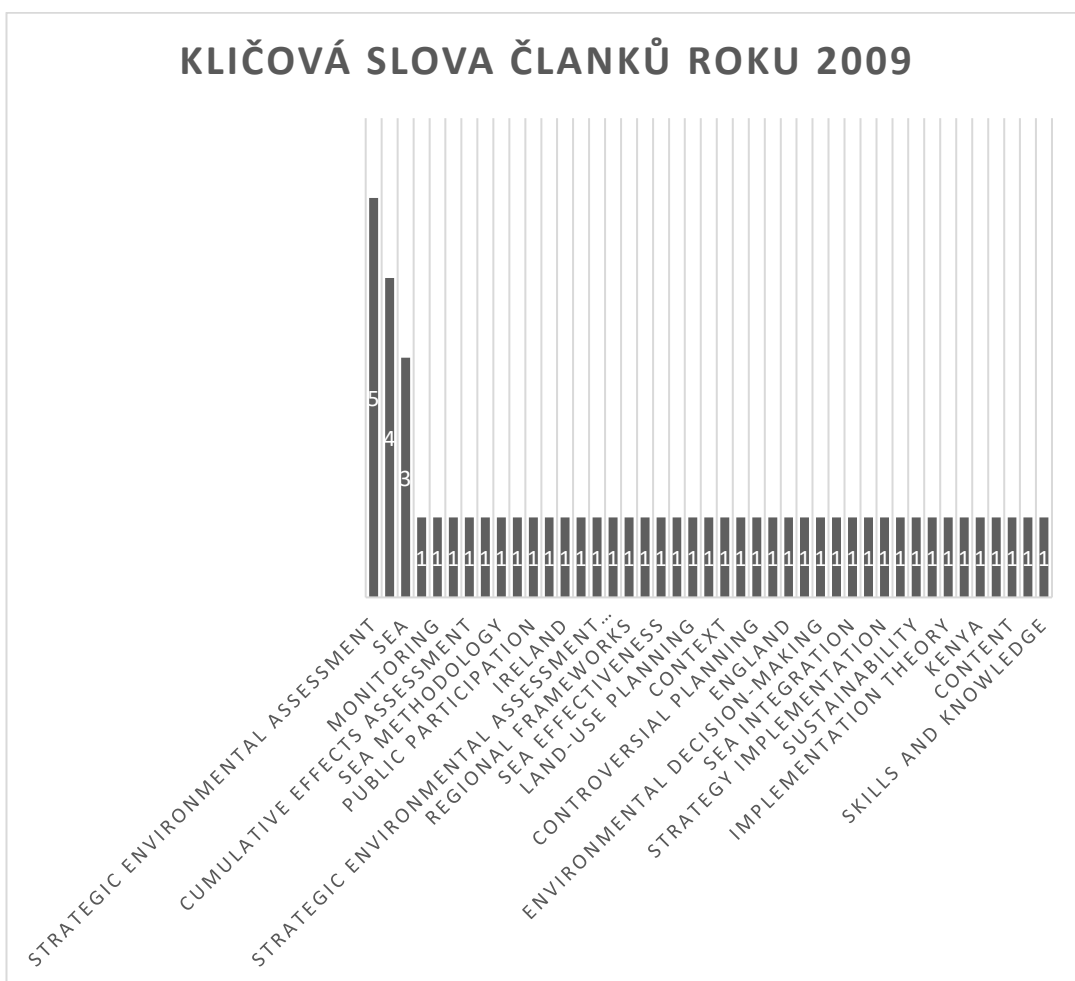
KLÍČOVÁ SLOVA ČLANKŮ ROKU 2007

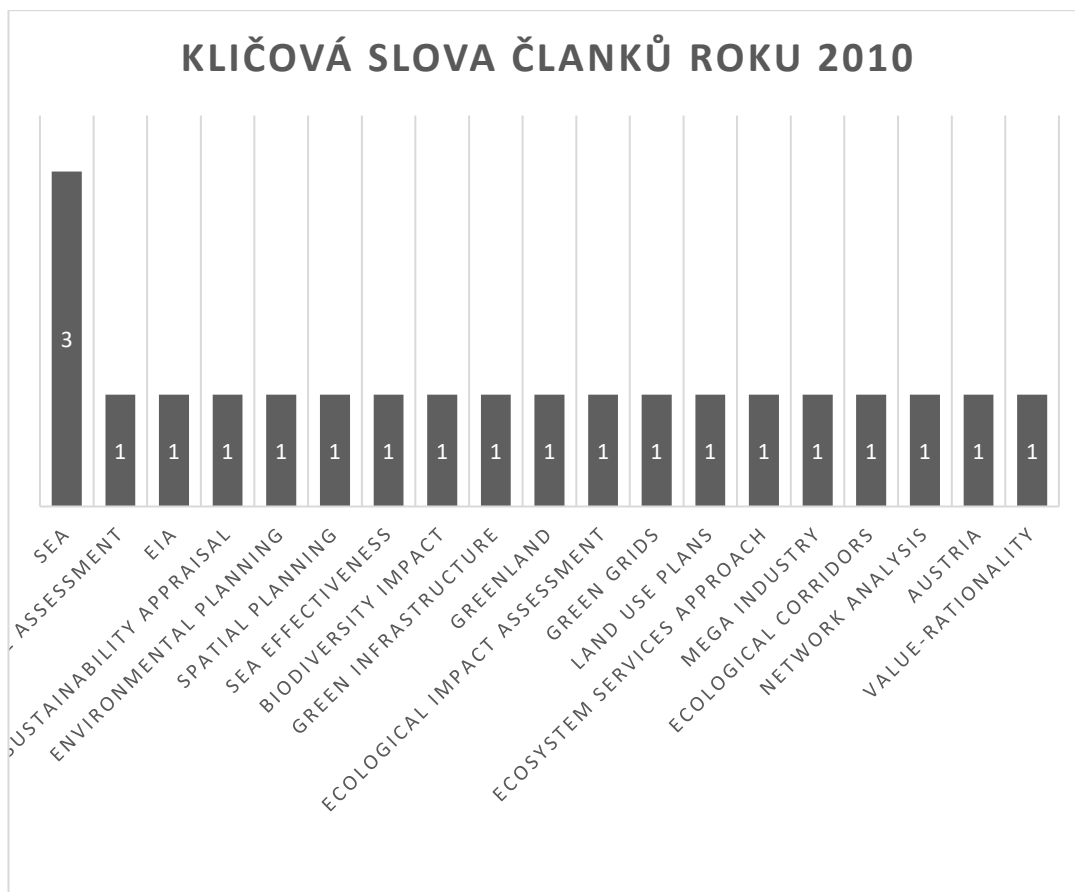
Tabulka Graf 35. Klíčová slova článků, 2007 rok, Impact Assessment and Project Appraisal

Graf 36. Kličová slova článků, 2008 rok, *Impact Assessment and Project Appraisal*

Graf 37. Kličová slova článků, 2009 rok, *Impact Assessment and Project Appraisal*

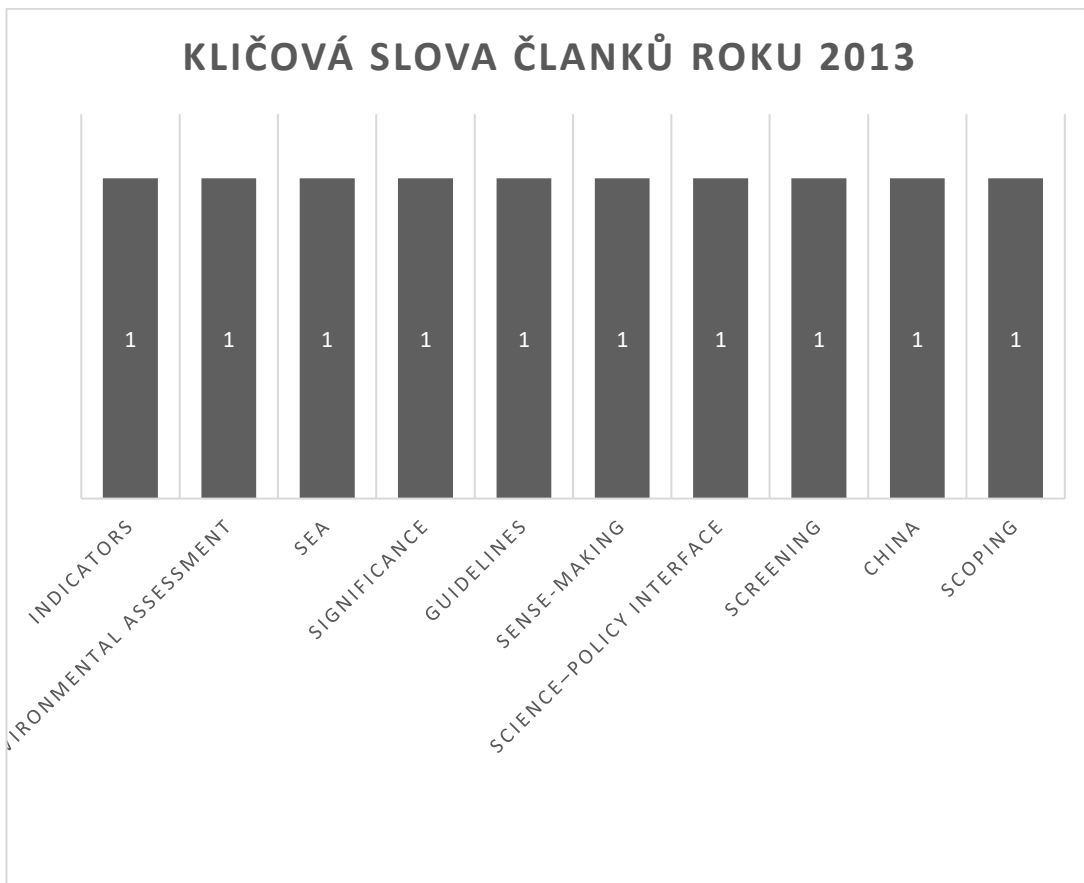
Graf 38. Kličová slova článků, 2010 rok, *Impact Assessment and Project Appraisal*

Graf 39. Kličová slova článků, 2011 rok, *Impact Assessment and Project Appraisal*

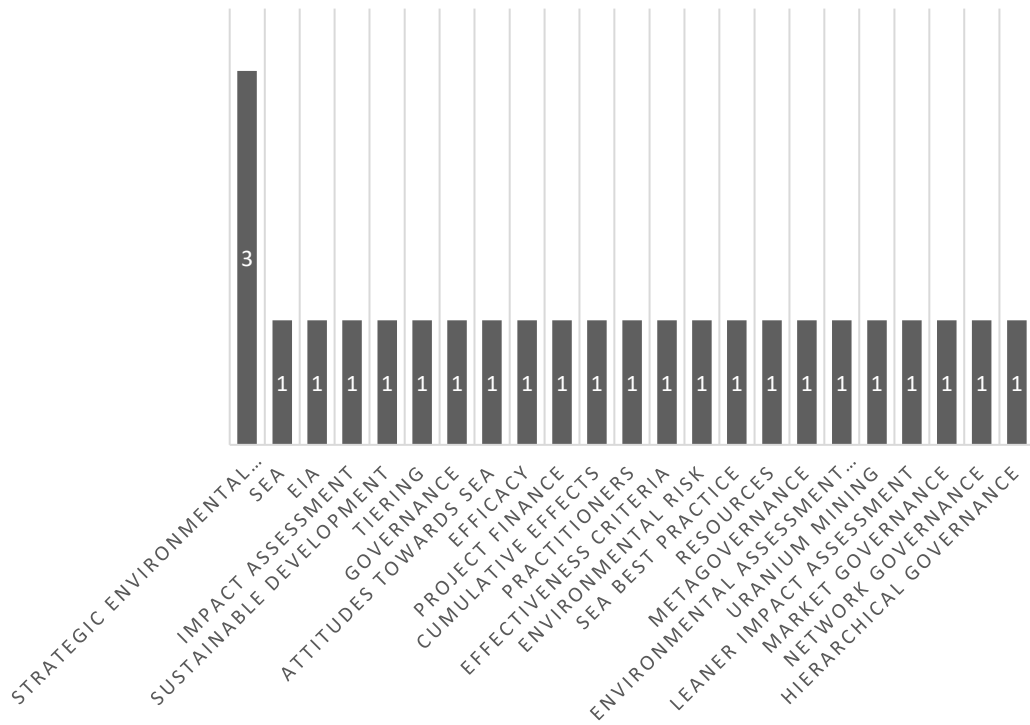

Graf 40. Kličová slova článků, 2012 rok, *Impact Assessment and Project Appraisal*

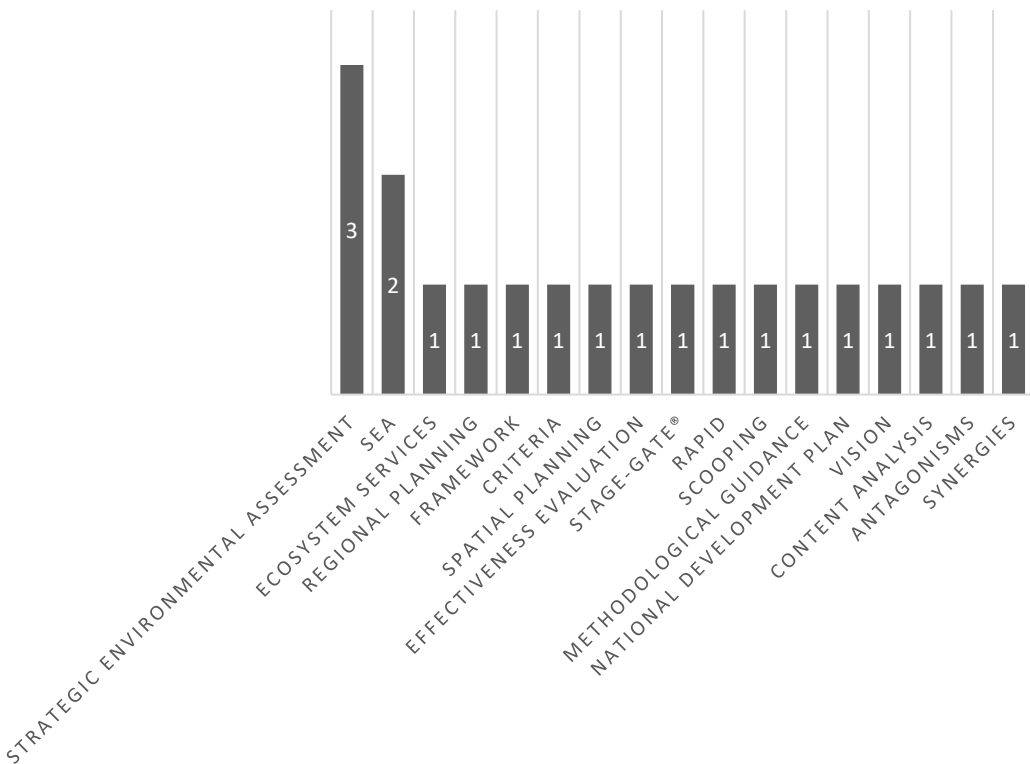
Graf 41. Kličová slova článků, 2013 rok, *Impact Assessment and Project Appraisal*

KLIČOVÁ SLOVA ČLANKŮ ROKU 2014

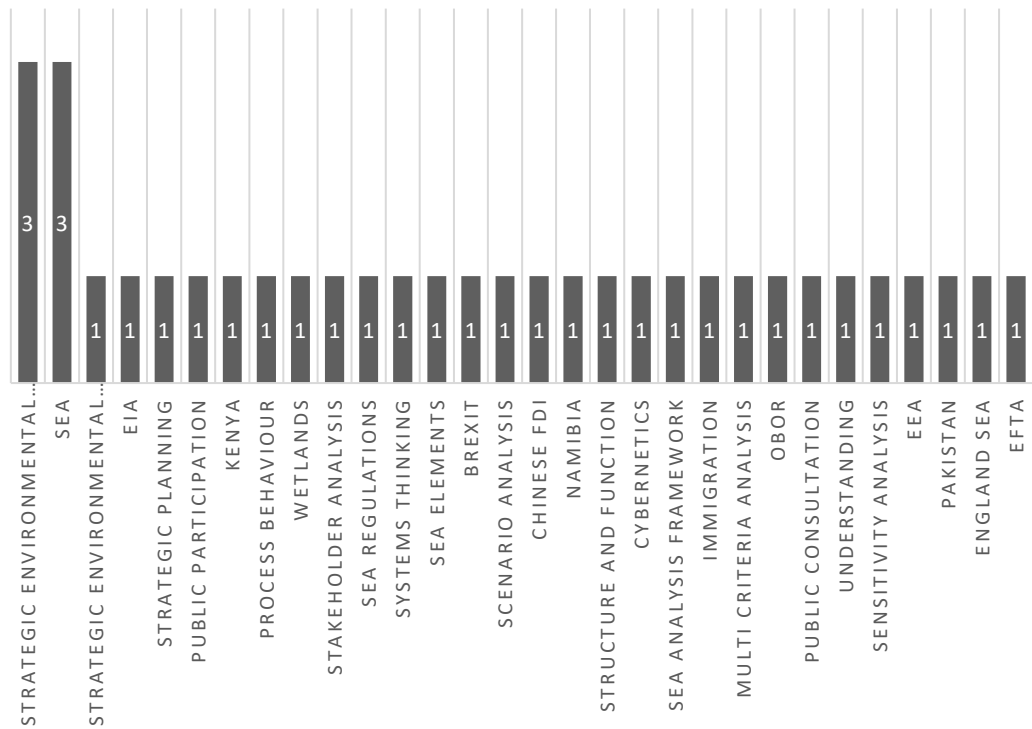
Graf 42. Kličová slova článků, 2014 rok, Impact Assessment and Project Appraisal

KLIČOVÁ SLOVA ČLANKŮ ROKU 2015

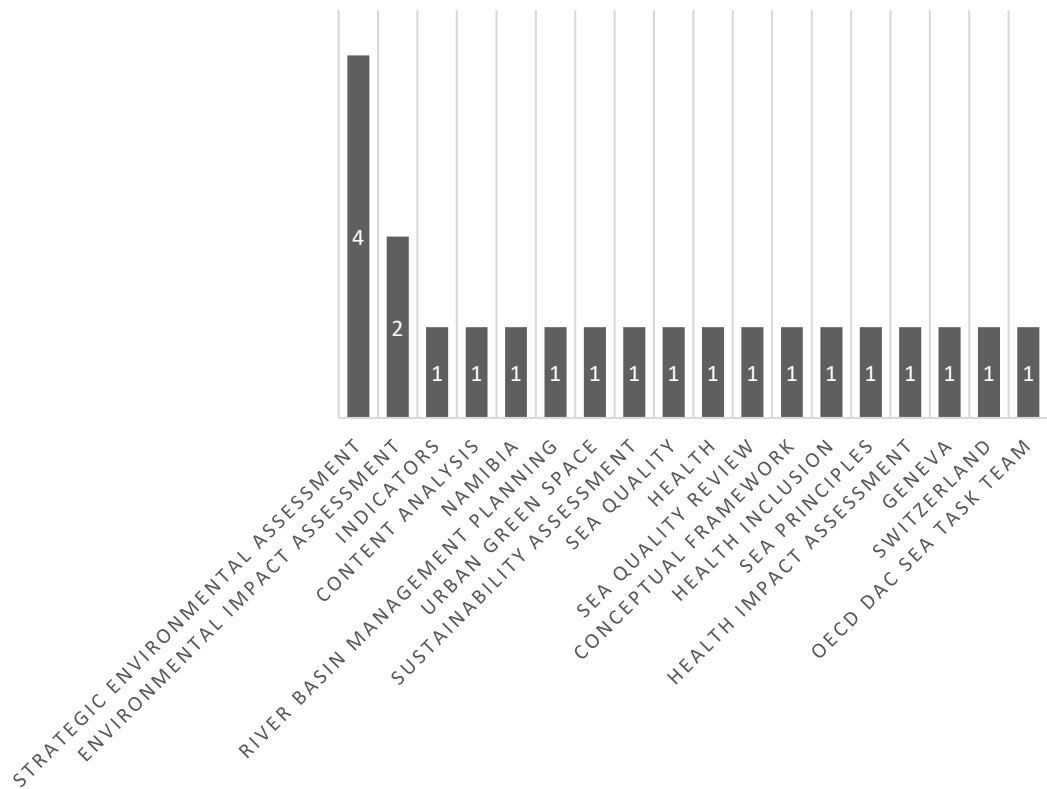
Graf 43. Kličová slova článků, 2015 rok, Impact Assessment and Project Appraisal

KLÍČOVÁ SLOVA ČLANKŮ ROKU 2016

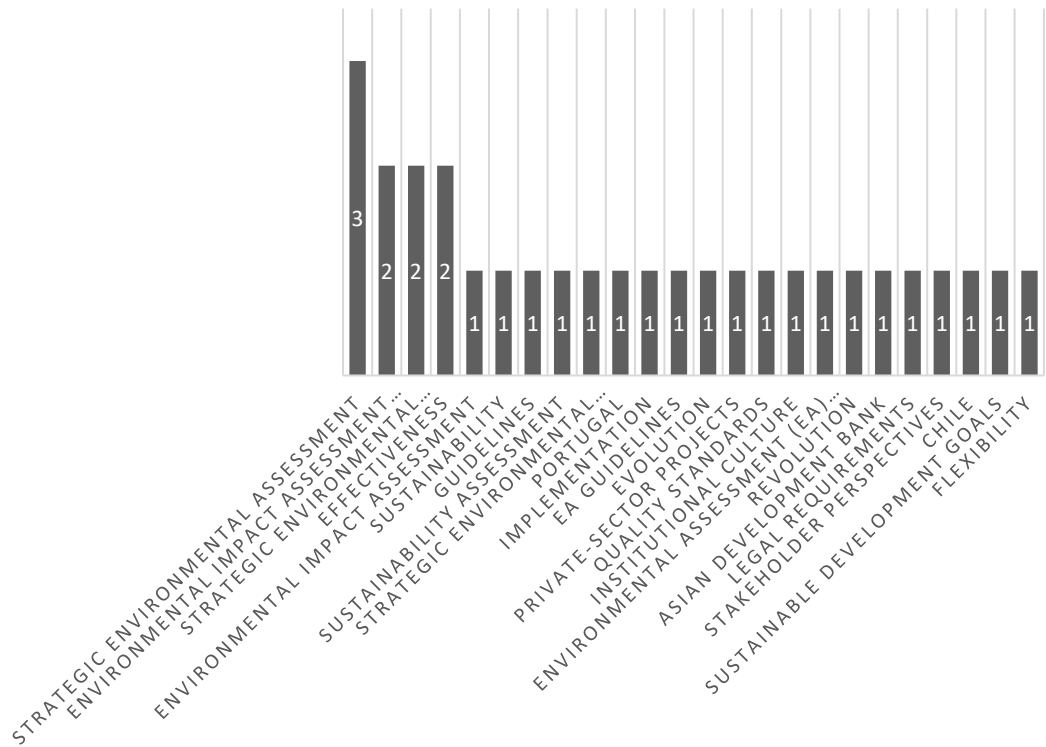
Graf 44. Klíčová slova článků, 2016 rok, Impact Assessment and Project Appraisal

KLÍČOVÁ SLOVA ČLANKŮ ROKU 2017

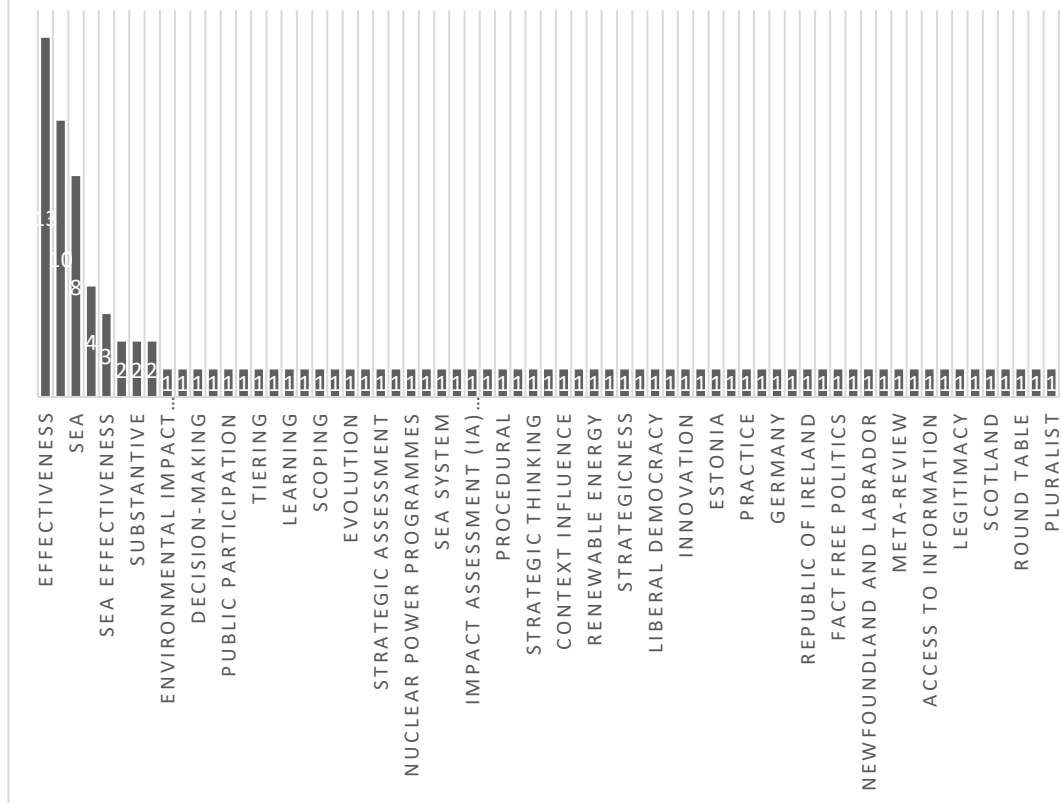
Graf 45. Klíčová slova článků, 2017 rok, Impact Assessment and Project Appraisal

KLÍČOVÁ SLOVA ČLANKŮ ROKU 2018

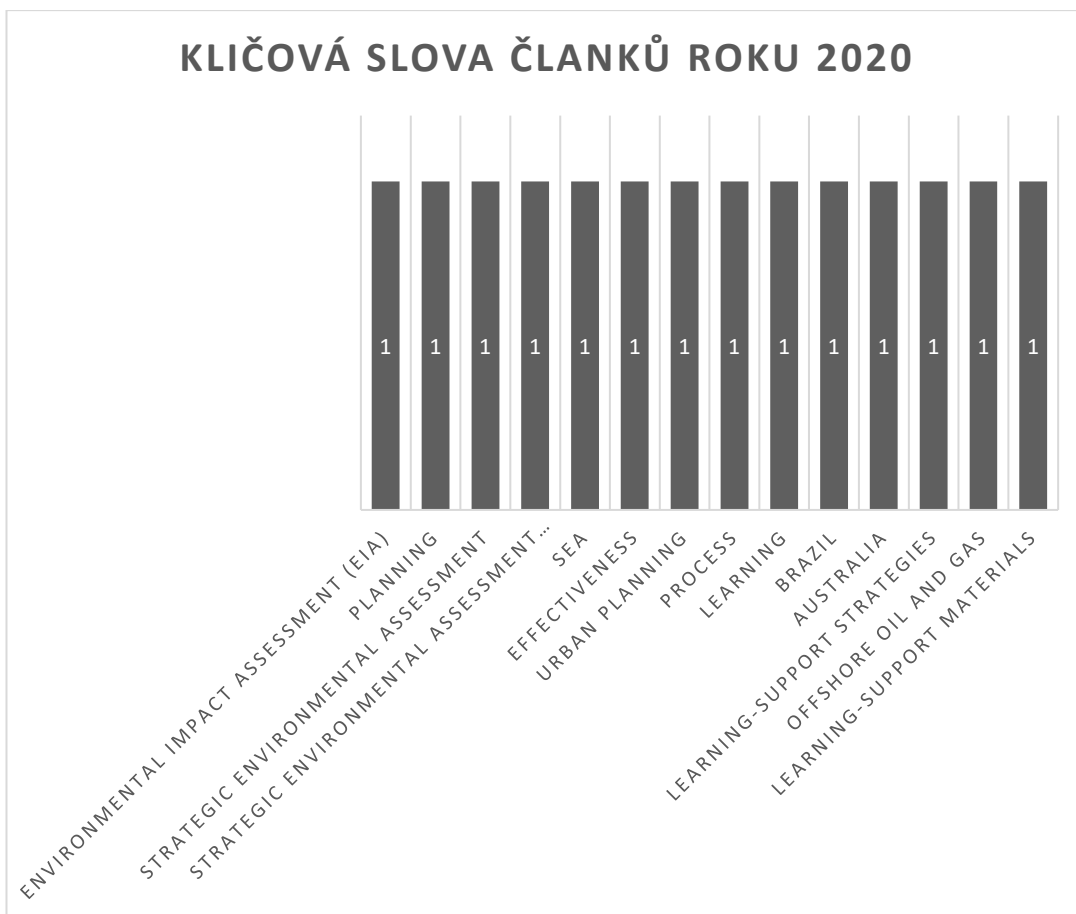

Graf 46. Klíčová slova článků, 2018 rok, Impact Assessment and Project Appraisal

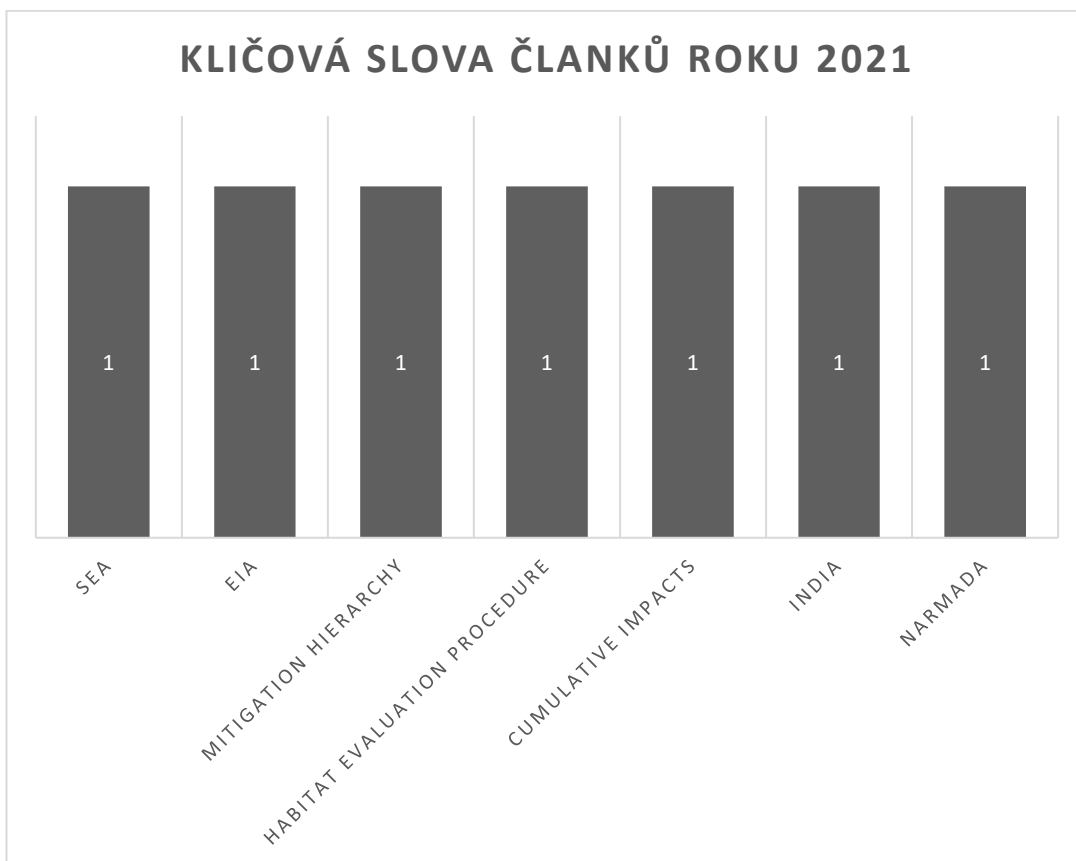
KLÍČOVÁ SLOVA ČLANKŮ ROKU 2019

Graf 47. Klíčová slova článků, 2019 rok, Impact Assessment and Project Appraisal

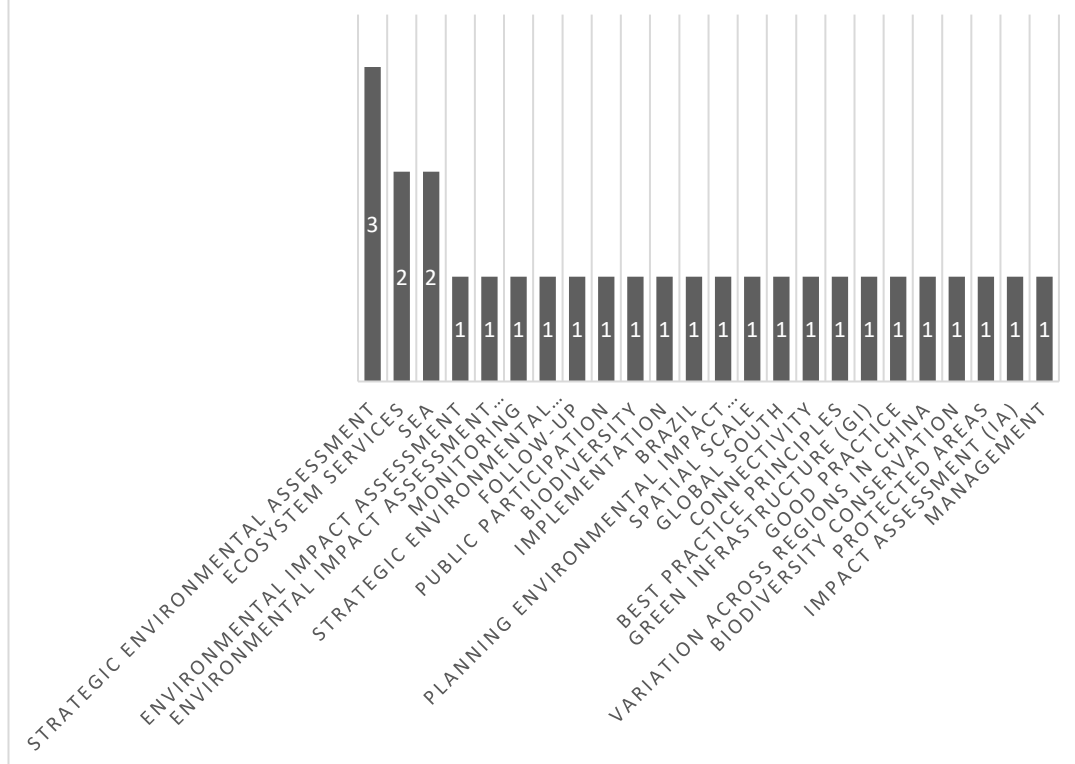

Graf 48. Kličová slova článků, 2020 rok, Impact Assessment and Project Appraisal

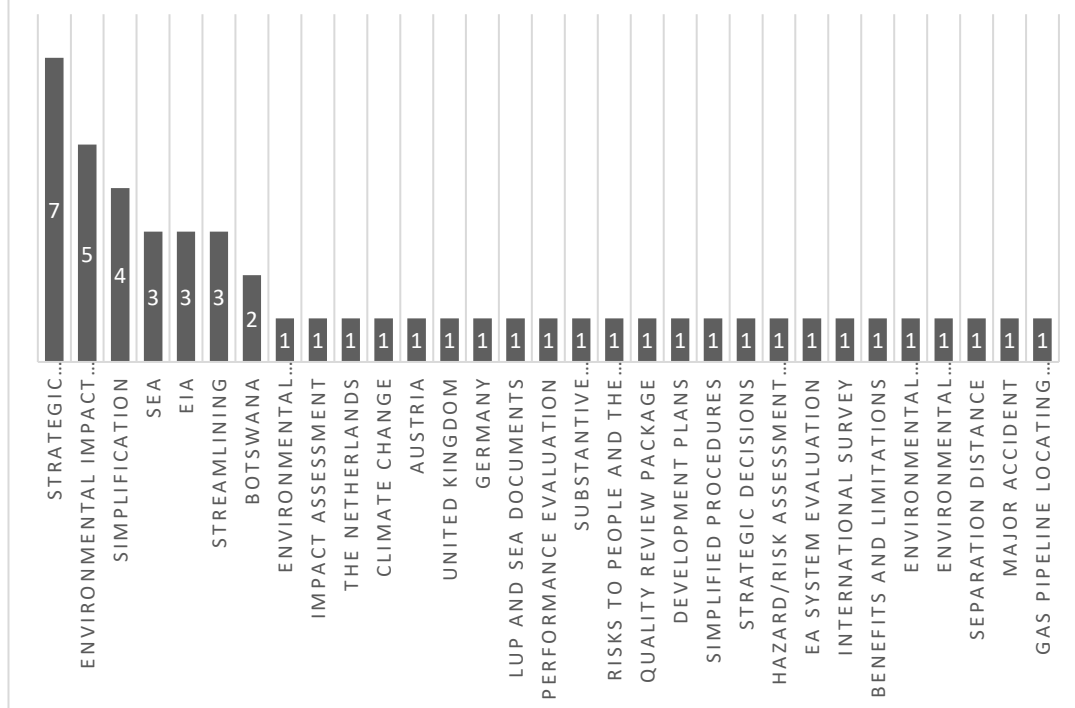
Graf 49. Kličová slova článků, 2021 rok, Impact Assessment and Project Appraisal

KLÍČOVÁ SLOVA ČLANKŮ ROKU 2022

Graf 50. Klíčová slova článků, 2022 rok, Impact Assessment and Project Appraisal

KLÍČOVÁ SLOVA ČLANKŮ ROKU 2023

Graf 51. Klíčová slova článků, 2023 rok, Impact Assessment and Project Appraisal

V roce 2024 nebyly publikovány žádné články obsahující téma Strategického posouzení vlivů na životní prostředí.

6 Diskuze

Po provedení analýzy je velmi zřejmé, že od roku 2000 došlo v časopise *Impact Assessment and Project Appraisal* k významnému nárůstu článků souvisejících se strategickým posouzením životního prostředí. Pravděpodobně k tomu přispěla směrnice EU 2001/83/ES, která byla přijata v roce 2001. Evropská komise se takto přihlásila k cílům udržitelného rozvoje (Caratti a kol., 2004). Nicméně takový nárůst nebyl pozorován v časopise *Environmental Impact Assessment Review*. Je pravděpodobné, že to může být spojeno s tím, že autoři vybírají omezený počet časopisů pro publikaci, což činí analýzu situace a růstu popularity SEA poměrně obtížnou. Přesto byl pozorován růst podobných článků od roku 2000, ačkoli ne rovnoměrně, ale očekává se, že tento trend bude pokračovat (Li a Zhao, 2014). Podle Thomasa B. Fischera (2012) byly do roku 2011 tři vrcholy růstu trendu. První nastal v roce 2000, což lze pozorovat v časopise *Impact Assessment and Project Appraisal*. Druhý vrchol, podle tvrzení, připadá na období 2004-2007, ale zde není tento trend zřejmý. Existuje postupný růst, ale těžko ho nazvat vrcholem. Nicméně v roce 2011 lze pozorovat prudký nárůst článků. Thomas B. Fischer to spojuje s aktivizací činnosti kolem čínsko-asijských dokumentů týkajících se strategického hodnocení životního prostředí a také s obnoveným zájmem o otázku účinnosti tohoto hodnocení a jejích výsledků na mezinárodní úrovni (Fischer a Onyango, 2012; Reis a Ferreira, 2022). Při zkoumání klíčových slov lze pozorovat, že jedním z nejpopulárnějších slov je "Čína". Thomas B. Fischer (2023) zmiňuje, že do roku 2022 vzrostl počet článků souvisejících s hodnocením dopadu, které souvisejí s Asií a Čínou, ačkoli lze pozorovat, že hlavní nárůst je patrný spíše v roce 2023 (Fischer, 2023). Současně je jako klíčové slovo velmi často využíván termín "Efektivnost", což může souviset s tím, že vědecká komunita má obavy ze snížení efektivity hodnocení dopadů, protože pokud hodnocení nebude efektivní, nebude poskytovat kvalitní výsledky (Partidario a Monteiro, 2019). Po roce 2019 se počet článků snížil a vrátil se do stabilního stavu, avšak lze pozorovat určité trendy v určitých letech, například v roce 2023 v časopise *Impact Assessment and Project Appraisal* lze pozorovat velký zájem o téma zjednodušení a optimalizace strategického posouzení vlivu na životní prostředí.

7 Závěr

Závěrem lze říci, že zájem o Strategické posuzování vlivů na životní prostředí postupně roste, především ve vědecké komunitě. Tento trend je patrný zvýšením počtu publikovaných vědeckých článků v dané oblasti. Přestože existují určité výkyvy v zájmu v průběhu let, jako je například výrazný nárůst článků v roce 2011, celkově lze pozorovat stabilní zájem o téma SEA. Tento zájem je pravděpodobně ovlivněn mezinárodními politikami a událostmi, jako je přijetí směrnic EU nebo čínsko-asijské dokumenty týkající se environmentálního hodnocení. Klíčovými tématy jsou efektivita SEA a jeho vztah k udržitelnému rozvoji, a to především v kontextu zájmů o životní prostředí a kvalitu života. Očekáváme, že zájem o toto téma bude i nadále růst, s možnými změnami v důrazu na různé aspekty SEA v závislosti na aktuálních potřebách a trendy ve vědecké komunitě a praxi environmentálního hodnocení.

8 Literatura

Odborná literatura

1. Ahlroth, S. (2014). The use of valuation and weighting sets in environmental impact assessment. *Resources, Conservation and Recycling*, 85, 34–41. <https://doi.org/10.1016/J.RESCONREC.2013.11.012>
2. Bogdanova, E. U. (2012). Процедура стратегической экологической оценки в международном праве.
3. Bogdanova, E. Y. (2013). Some aspects of the strategic environmental assessment procedure in international law.
4. Bogdanova, E. U. (2022). Strategic environmental assessment as a tool for sustainable development (Burmistrov A.M, Ed.).
5. Chaker, A., El-Fadl, K., Chamas, L., & Hatjian, B. (2006). A review of strategic environmental assessment in 12 selected countries. *Environmental Impact Assessment Review*, 26(1), 15–56. <https://doi.org/10.1016/J.EIAR.2004.09.010>
6. Chotuleva, M. V. (2006). Strategické hodnocení životního prostředí pro rozvoj regionálního a obecního plánování. Příspěvek pro praktiky. *Strategické Hodnocení Životního Prostředí pro Rozvoj Regionálního a Obecního Plánování. Příspěvek pro Praktiky*.
7. Coates, Andrew., Raymond, Karen., & European Commission (2001). *Guidance on EIA : scoping*.
8. Dalal-Clayton, B., & Sadler, B. (1999). Strategic environmental assessment: A rapidly evolving approach. *A Directory of Impact Assessment Guidelines*.
9. Dalal-Clayton, D. B., & Sadler, B. (2017). A methodology for reviewing the quality of strategic environmental assessments in development cooperation. *Impact Assessment and Project Appraisal*, 35(3), 257–267. <https://doi.org/10.1080/14615517.2017.1322811>
10. Department for International Development. (2008). *DFID Research Strategy*.
11. Dusik, A. J., Fischer, T., Sadler, B., Steiner, A., & Bonvoisin, N. (2001). Advantages of Strategic Environmental Assessment.
12. Dusík, J., & Sadler, B. (2004). Reforming strategic environmental assessment systems: Lessons from Central and Eastern Europe. *Impact Assessment and*

- Project Appraisal - Impact Assess Proj Apprais, 22, 89–97.
<https://doi.org/10.3152/147154604781766003>
13. Dvořák, L. (2009). Posuzování vlivů koncepcí na životní prostředí.
 14. Filippovskaya E.M, & Burmistrov A.M. (2022). Strategic environmental assessment as a tool for sustainable development (Burmistrov A.M, Ed.).
 15. Fischer, T. B. (2003). Strategic environmental assessment in post-modern times. In *Environmental Impact Assessment Review* (Vol. 23, Issue 2, pp. 155–170). Elsevier Inc. [https://doi.org/10.1016/S0195-9255\(02\)00094-X](https://doi.org/10.1016/S0195-9255(02)00094-X)
 16. Fischer, T. B. (2007). The theory and practice of strategic environmental assessment: Towards a more systematic approach. *The Theory and Practice of Strategic Environmental Assessment: Towards a More Systematic Approach*, 1–186. <https://doi.org/10.4324/9781849775922/THEORY-PRACTICE-STRATEGIC-ENVIRONMENTAL-ASSESSMENT-THOMAS-FISCHER>
 17. Fundingsland Tetlow, M., & Hanusch, M. (2012). Strategic environmental assessment: the state of the art. *Impact Assessment and Project Appraisal*, 30(1), 15–24. <https://doi.org/10.1080/14615517.2012.666400>
 18. Gagina, N. V. (2020). экологическая экспертиза, менеджмент и аудит. <https://studfile.net/preview/6456710/page:16/>
 19. Glasson, J., Glasson, J., Therivel, R., Therivel, R., & Chadwick, A. (2005). *Introduction To Environmental Impact Assessment* (3rd ed.). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780203023068>
 20. González, A. (2012). GIS in Environmental Assessment: A Review of Current Issues and Future Needs. *Journal of Environmental Assessment Policy and Management*, 14. <https://doi.org/10.1142/S146433321250007X>
 21. González, A., Therivel, R., Lara, A., & Lennon, M. (2023). Empowering the public in environmental assessment: Advances or enduring challenges? *Environmental Impact Assessment Review*, 101. <https://doi.org/10.1016/j.eiar.2023.107142>
 22. João, E., & Annandale, D. (2016). Chapter 6. SEA Procedures and Methods: The importance of baseline, political and pragmatic contexts.
 23. Josimović, B., Krunić, N., Gajić, A., & Manić, B. (2021). Multi-criteria Evaluation in Strategic Environmental Assessment in the Creation of a Sustainable Agricultural Waste Management Plan for wineries: Case Study: Oplenac

- Vineyard. *Journal of Agricultural and Environmental Ethics*, 34(1), 1–27.
<https://doi.org/10.1007/S10806-021-09846-3/FIGURES/4>
24. Kopylov M.N., Kopylov S.M. A Menial on the Strategic Environmental Assessment (Summary). *Moscow Journal of International Law*. 2013;(1):21-38. (In Russ.) <https://doi.org/10.24833/0869-0049-2013-1-21-38>
 25. Lee, N., & Walsh, & F. (1992). Strategic environmental assessment: an overview. *Project Appraisal*, 7(3), 126–136.
<https://doi.org/10.1080/02688867.1992.9726853>
 26. Macintosh, A., & Waugh, L. (2014). Compensatory mitigation and screening rules in environmental impact assessment. *Environmental Impact Assessment Review*, 49, 1–12. <https://doi.org/10.1016/J.EIAR.2014.06.002>
 27. Maria do Rosário Partidário. (2007). *Maria do Rosário Partidário Strategic Environmental Assessment Good Practices Guide Methodological Guidance*.
 28. *Matrices in Environmental Impact Assessment – Eco-intelligentTM*. (2016.). Retrieved December 5, 2023, from <https://eco-intelligent.com/2016/12/10/matrices-in-environmental-impact-assessment/comment-page-1/>
 29. Ministry of the Environment, & Czech Republic. (2005). *Strategic Environmental Assessment at the Policy Level: Recent Progress, Current Status and Future Prospects*.
 30. Noble, B. F. (2004). Strategic environmental assessment quality assurance: evaluating and improving the consistency of judgments in assessment panels. *Environmental Impact Assessment Review*, 24(1), 3–25.
[https://doi.org/10.1016/S0195-9255\(03\)00118-5](https://doi.org/10.1016/S0195-9255(03)00118-5)
 31. Partidario, M. R., & Monteiro, M. B. (2019). Strategic environmental assessment effectiveness in Portugal. *Impact Assessment and Project Appraisal*, 37(3–4), 247–265. <https://doi.org/10.1080/14615517.2018.1558746>
 32. Perspective, G. (2006). *A guide to strategic environmental assessment*.
 33. Pinaev, V., & Ledashcheva, T. (2014). Development of “green economics” and strategic environmental assessment. <http://naukovedenie.ru64EVN114>
 34. Rega, C., & Baldizzone, G. (2014). Public participation in Strategic Environmental Assessment: A practitioners’ perspective ☆.
<https://doi.org/10.1016/j.eiar.2014.09.007>

35. Research, G. (2015). World Bank-financed Integrated Economic Development of Small Towns Project (IEDSTP) in Xiantang Town Dongyuan County, Heyuan City Environmental Impact Assessment Xiantang town Government in Dongyuan County SFG1219 v3.
36. Shammi, M., Halder, P. K., Tareq, S. M., Rahman, M. M., & Kabir, Z. (2022). From environmental impact assessment to strategic environmental assessment in Bangladesh: Evolution, perspective, governance and challenges. *Environmental Impact Assessment Review*, 97, 106890. <https://doi.org/10.1016/J.EIAR.2022.106890>
37. Sheate, W. R., Byron, H. J., & Smith, S. P. (2004). Implementing the SEA Directive: sectoral challenges and opportunities for the UK and EU. *European Environment*, 14(2), 73–93. <https://doi.org/10.1002/EET.340>
38. Shepherd, A., & Ortolano, L. (1996). Strategic environmental assessment for sustainable urban development.
39. Sheate, W. R., Byron, H. J., & Smith, S. P. (2004). Implementing the SEA Directive: sectoral challenges and opportunities for the UK and EU. *European Environment*, 14(2), 73–93. <https://doi.org/10.1002/EET.340>
40. Shavliukova, L., Namaal, V., & Thompson, R. (2012). Scoping the status of Strategic Environmental Assessment (SEA) and its quality in Lithuania. *Environmental Impact Assessment Review*, 37(1), 73–82. <https://doi.org/10.1016/J.EIAR.2012.03.003>
41. Song, Y. il, Park, D., Shin, G., Kim, C., & Grigg, N. S. (2010). Strategic environmental assessment for dam planning: A case study of South Korea's experience. *Water International*, 35(4), 397–408. <https://doi.org/10.1080/02508060.2010.506268>
42. Souloutzoglou, A., & Tasopoulou, A. (2020). The Methods and Techniques of Strategic Environmental Assessment. Comparative Evaluation of Greek and International Experience. *Sustainability 2020*, Vol. 12, Page 3310, 12(8), 3310. <https://doi.org/10.3390/SU12083310>
43. Stinchcombe, K., & Gibson, R. B. (2001). Strategic environmental assessment as a means of pursuing sustainability: ten advantages and ten challenges. In *Journal of Environmental Assessment Policy and Management* (Vol. 3, Issue 3). www.worldscientific.com

44. Jackson, T., & Illsley, B. (2007). An analysis of the theoretical rationale for using strategic environmental assessment to deliver environmental justice in the light of the Scottish Environmental Assessment Act. *Environmental Impact Assessment Review*, 27(7), 607–623. <https://doi.org/10.1016/J.EIAR.2007.05.004>
45. The World Bank Group. (2012). *Strategic Environmental assessment in the World Bank*.
46. Torrieri, F. (2020). Scenario Analysis and Strategic Environmental Assessment. *Green Energy and Technology*, 31–45. https://doi.org/10.1007/978-3-030-46180-5_3/COVER
47. United Nations, United Nations. Economic Commission for Europe. Task Force on Public Participation in Decision-making, & United Nations. Economic Commission for Europe. Secretariat. (2015). *Maastricht recommendations on promoting effective public participation in decision-making in environmental matters*.
48. Victor, D., & Agamuthu, P. (2014). Policy trends of strategic environmental assessment in Asia. *Environmental Science & Policy*, 41, 63–76. <https://doi.org/10.1016/J.ENVSCI.2014.03.005>
49. Webb, W. J., & Sigal, L. L. (1992). Strategic environmental assessment in the united states. *Project Appraisal*, 7(3), 137–142. <https://doi.org/10.1080/02688867.1992.9726854>
50. What is the National Environmental Policy Act?, OCTOBER 5, 2023. Online. United states government. What is the National Environmental Policy Act? Dostupné z: <https://www.epa.gov/nepa/what-national-environmental-policy-act>. [cit. 2023-11-18].
51. Weston, J. (2011). Screening for environmental impact assessment projects in England: what screening? *Impact Assessment and Project Appraisal*, 29(2), 90–98. <https://doi.org/10.3152/146155111X12913679730593>
52. CARATTI, Pietro a DALKMANN, Holger, 2004. *Analysing Strategic Environmental Assessment: Towards Better Decision-Making*. 2004. Earthscan. ISBN 10.4337/9781845421533.00001.
53. Fischer, T. B., & Onyango, V. (2012). Strategic environmental assessment-related research projects and journal articles: an overview of the past 20

years. *Impact Assessment and Project Appraisal*, 30(4), 253–263.

<https://doi.org/10.1080/14615517.2012.740953>

54. Reis, R. G. dos, & Ferreira, A. C. de M. (2022). An Analysis of Scientific Literature Production Related to Radiation Protection and Strategic Environmental Assessment. *Brazilian Journal of Radiation Sciences*, 10(3A (Suppl.)). <https://doi.org/10.15392/2319-0612.2022.1893>

55. Fischer, T. B. (2023). Impact assessment publishing – observations and reflections after 7 years of being editor of impact assessment and project appraisal. *Impact Assessment and Project Appraisal*, 41(3), 175–180. <https://doi.org/10.1080/14615517.2023.2207269>

Legislativní zdroje

1. Zákon č. 100/2001 Sb., 2010. Online. AION CS, S.R.O. Zákon Pro Lidi. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2001-100>. [cit. 2024-02-22].
2. BMUV: Environmental assessments EIA/SEA. (n.d.). Retrieved December 6, 2023, from <https://www.bmuv.de/en/topics/education-participation/overview-citizen-participation/environmental-assessments-eia/sea>